

SOS. -DEM. NAISLIITON

Toimintakertomukset

VUOSILTA
1965 — 1966 — 1967

ALUSTUKSIA
Sos.-dem. Naisliiton XXV edustajakokoukselle
elokuun 31 ja syyskuun 1 pnä 1968

Helsinki 1968 Kirjapaino Kursiivi Oy

**Sos.-dem. Naisliiton XXV edustajakokous Mikkelissä
elokuun 31. ja syyskuun 1. päivinä 1968**

ESITYSLISTA

1. Kokouksen avaus
2. Kutsuvieraiden tervehdykset
3. Valtakirjojen tarkastajien lausunto ja edustajien valtuuksien hyväksyminen
4. Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen
5. Valitaan kokouksen virkailijat:
puheenjohtajat
sihteerit
pöytäkirjan tarkastajat
6. Päätetään pöytäkirjan laajuudesta ja sen painattamisesta
7. Työjärjestyksen ja kokoussääntöjen hyväksyminen
8. Asetetaan tarvittavat valiokunnat
9. Liittotoimikunnan kertomus vv. 1965—1967, siv. 9
10. Tilikertomukset vv. 1965—1967
11. Päätetään vastuuvapauden myöntämisestä
12. Selostus poliittisesta ja taloudellisesta tilanteesta
13. Liiton puheenjohtajan vaali
14. Liiton toimikunnan jäsenten vaali
15. Liittoneuvoston asettaminen
16. Tilintarkastajien vaali
17. Valtuutetaan tilinpäätösten allekirjoittajat vv. 1968—1969—1970
18. Päätetään jäsenmaksujen suuruudesta
19. Toimintasuunnitelmia, liittotoimikunnan esitys, siv. 38
20. Parempaan asumistasoon — asumistukea työkyvyttömille ja eläkeläisille, siv. 42

21. Sairaanhoidon edelleen kehittäminen, siv. 44
22. Ammattikoulutusta sekä uudelleen- ja jatkokoulutusta tehostettava, siv. 46
23. Kotitalouskoneiden hyväksikäyttö sekä vesi- ja viemärikysymykset, siv. 48
24. Eläkeikärajan alentaminen ja eläkkeiden korottaminen (Jokivarren Sos.-dem. Naisyhdistys), siv. 51
25. Teollisuudessa palvelevien naisten eläkekysymys (Kalevan Sos.-dem. Naisyhdistys), siv. 52
26. Vanheneva nainen työelämässä (Petsamon Sos.-dem. Naisyhdistys), siv. 53
27. Naisten eläkeikärajan alentaminen 60 vuoteen (Tapiolan Sos.-dem. Naisyhdistys), siv. 54
28. Työntekijäin terveydenhoito teollisuuden piirissä (Kalevan Sos.-dem. Naisyhdistys), siv. 55
29. Lapsilisäikärajan korottaminen 16 vuodesta 18 vuoteen (Jyväskylän Sos.-dem. Naisyhdistys), siv. 56
30. Esitys lasten elatusmaksujen epäkohtien korjaamiseksi (Hämeen 1. pohjoisen vp:n Sos.-dem. Naisten Piirijärjestö), siv. 56
31. "Pillerivillitystä" vastaan (Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistys), siv. 57
32. Vanhusten kotiapua lisättävä (Kalevan Sos.-dem. Naisyhdistys), siv. 59
33. Työntekijäin etuja ei saa huonontaa (Raision Sos.-dem. Naiset), siv. 59
34. Kokouksen päättäminen

SOS.-DEM. NAISLIITON TOIMINTAKERTOMUKSET
vuosilta 1965—1966—1967

YLEISKATSAUS

Kulunut kolmivuotiskausi on ollut poliittisesti varsin vilkas. Varsin pian liittokokouksen jälkeen jouduttiin yllättäen vaalivalmisteluihin, kun eduskunta hajoitettiin. Vaalit pidettiin maaliskuussa 1966.

TPSL:n päättävät elimet päättivät mennä vaaliliittoon SKDL:n kanssa, mikä herätti monenlaista keskustelua sekä omassa piirissä että muitten puolueitten taholla.

Naisliiton edustajaehdokkaat sijoituivat listoille hyvin ja tuloistakin voidaan pitää tyydyttävänä, kun seitsemästä valituksi tulleesta kansanedustajasta oli neljä liittotoimikuntamme jäsentä, kolmen paikan jäädessä miehille.

Paasion hallitus, joka syntyi vaalien jälkeen käydyn pitkällisen neuvottelun tuloksena, oli varannut yhden paikan TPSL:lle. Tälle paikalle, joksi muodostui oikeusministerin paikka, valittiin TPSL:n puolueitoimikunnan kokouksessa Aarre Simonen.

Tämä vaali synnytti myrskyn vesilasissa ja aikaansai välikysymyksen hallitukselle. Eduskunta kuitenkin suurella äänten enemmistöllä esiintoi kantansa ja antoi Simoselle luottamuslauseen. Hyökkääjinä olivat kokoomus, liberaalit ja ruotsalaiset.

Hallituksen kokoonpano oli vasemmistoenemmistöinen, mutta siinä oli vahva Keskustapuolueen edustus, jonka vuoksi hallitus ei voinut toteuttaa sosialistista politiikkaa niinkuin oli toivottu. Kun sen lisäksi rahamaailma kiristi otettaan ja maahan muodostui suuri työttömyys, jota hallituksen omaksuma kireän rahan politiikka vielä vaikeutti, jouduttiin monenlaisiin taloudellisiin vaikeuksiin. Edessä nähtävissä ollut presidentin vaali kiristi opposition ja hallituspuolueiden suhteita.

Sos.-dem. Naisliiton keskuudessa tunnettiin erityisen vaikeana työttömyyden aiheuttama tilanne ja terve tyytymättömyys alkoi voittaa alaa eri puolilla. Eduskuntaryhmämme alkoi myös arvostella hallituksen toimenpiteitä, olkoonkin, että olimme mukana hallituksessa. Meidän tyytymättömyytemme kohdistui hallituksen hitauteen ja sosialististen otteiden puuttumiseen. Oppositiopuolueet sen sijaan olivat toista mieltä ja tekivät kaksi välikysymystä, mutta hallitus selviytyi molemmista.

Taloudellinen tilanne johti kuitenkin siihen, että hallitus ja Suo-

men Pankki yhteisin neuvotteluin toteuttivat varsin huomattavan devalvaation siinä uskossa, että tilanne viennin osalta paranee devalvaation ansiosta. Näin ei kuitenkaan tapahtunut, päin vastoin palkansaajien elintaso huononi, kun devalvaatio korotti hintoja joka alalla. Devalvaatioon kohdistunut tyytymättömyys porvarillisella taholla johtui pääasiassa siitä, että koko hyötyä ei annettu vientikapitalisteille. Kansalaisten mielet olivat ärtyneet. Kaiken kukkuraksi vielä paljastui eduskunnassa tilien pidossa aivan ainutlaatuinen huolimattomuus, jonka seurauksena todettiin edustajien maksamia veropidätyksiä jätetyn tilittämättä Valtiokonttorille ja rahat olivat olleet parinkymmenen vuoden ajan eduskunnan taloudenhoitajan kassakaapissa sekä tilit puutteellisesti hoidettut. Ei ole aihetta ihmetellä, että kansalaiset purnaavat, mutta se vain on väärin, että kansalaiset jossakin tällaisessa tai devalvaatioasiassa, purnaavat poliitikoille, kun vastuu näistä on ensisijaisesti virkamiesten.

TPSL:n taholta tehtiin taloudenhoitoasiassa suullinen kysely, mutta vastaus oli niin pyöreä, että siitä ei oikeastaan saanut mitään irti.

Kuluneen kolmivuotiskauden aikana on ollut useita lakkoja ja tilannetta on vaikeuttanut SAJ:n kummallinen asenne. Toisinaan se on ollut hyvin sovinnollinen, toisinaan asettunut härkämäisen poikkitehoisena vastustamaan ehdotettuja ratkaisuja. Toisaalta SAJ selittää, että sillä ei ole samaa määräysvaltaa kuin SAK:lla jäsenliittoihinsa nähden. Se voi vain suositella, sanotaan. Näinhän yleensä on keskusjärjestöissä, mutta keskusjärjestöjen suosituksen on yleensä katsottu merkitsevän vakavammin otettavaa kannanottoa kuin vain tupakkajuttuja.

Mielenkiintoinen, vaikka samalla erityisen ikävä oli sairaanhoitajien ja eräiden muiden sairaala-alan toimihenkilöiden lakko kuluvan vuoden alussa. Asianomaiset lähtivät liikkeelle varsin suurin vaatimuksin, mutta joutuivat tinkimään aivan oleellisesti, mikä sinänsä osoitti huonoa tilanne-arviointia. Ikävää oli, että lakkossa tuntui voimakas poliittinen ja nimenomaan hallitusta vastaan tähdätty suuntaus. Tämä on sanottava kokonaan riippumatta siitä, mitä mieltä tämän suuren naisryhmän palkoista ja työoloista muuten ollaan.

Kansainvälisellä rintamalla on Vietnamin sota järkyttänyt mieltä. USA:n häikäilemätön hyökkäysten ja pommitusten lisääminen sodan yhä jatkuessa on saanut koko maailman humanisei voimat liikkeelle tämän sodan lopettamiseksi. Tätä kirjoitettaessa molemmat asiapuolet ja USA:ta tukeva pieni vietnamilainen ryhmä ovat kokoontuneet Pariisissa tarkoituksella saada rauha syntymään Kauko-Idässä. Lähi-Idässä ovat aseet samoin puhuneet Israelin ja arabivaltioitten välillä. Kreikan diktatuuri tuntuu lujittavan ase-

miaan ja Etelä-Afrikan neekerivainot sekä monet afrikkalaisten valtioiden kysymykset lisäävät maailman rauhattomuutta. Tätä rauhattomuutta ei suinkaan vähennä Kiinan Kansantasavallan ja Neuvostoliiton yhteisymmärryksen vähentyminen ja ystävyyden jäähtyminen.

DDR:n kysymys on yhä avoin ja natsipuolueen voiman kasvu Länsi-Saksassa synnyttää ymmärrettävää ja lisääntyvää huolta Euroopan turvallisuudesta,

Jotain myönteistäkin on kuitenkin tapahtunut kansainvälisessä kentässä, nimittäin: Kansainvälinen työjärjestö on hyväksynyt v. 1966 suosituksen, joka koskee avioliitossa ja muita perhehuoltajan asemassa olevia naisia sekä heidän kaksinaisvehdollisuuksiensa aiheuttamien vaikeuksien poistamista esim. lasten päiväkotien lisäämisellä, ammattitaidon kehittämisellä, työllistämisen helpottamisella jne. Yhdistyneet Kansakunnat hyväksyivät v. 1967 yleiskokouksessaan Naisten oikeuksien julistuksen, jota jo usean vuoden aikana on valmisteltu. Sillä ei meille ole niin suurta merkitystä, koska meillä on poliittisten oikeuksiemme avulla mahdollisuus saada tahtomme esille, mutta sillä on suuri merkitys niille, joiden kohdalla kehitys on alullaan tai, joita vielä sitovat vanhat ennakkoluulot.

Valtiomme itsenäistymisen 50-vuotisjuhlaa on vietetty koko maassa v. 1967. Meidän naisliikkeemme on ollut mukana taistelemassa maalle itsenäisyyttä, kehittämässä sitä ja edesauttamassa sen säilyttämistä.

Naisliittomme on ollut luomassa hyviä suhteita naapuriimme Neuvostoliittoon itsenäisyytemme alusta alkaen mm. on meidän taholtamme kaksikymmenluvulla avustettu Neuvostoliiton kansaa silloin sattuneen nälänhädän uhrien auttamiseksi ja Naisliiton toimesta järjestettiin useita ryhmämatkoja Neuvostoliittoon 1920—1930 lukujen vaihteessa. Samoin olemme viimeisten sotien jälkeen olleet mukana luomassa siltaa kansojemme välille ja rakentamassa ystävyyttä järjestöpohjalla.

Jällempänä kerrotaan liiton toiminnasta tarkemmin numeroiden ja pöytäkirjamerkintöjen perusteella. Keskitetysti voisi kolmivuotiskauden toiminnan pelkistää siihen, että toteaisi suurimpana vaikeutena olleen ja edelleen ilmeisesti olevan, jatkuvan rahan niukkuuden — puoluetukiaisista huolimatta.

Sisäinen työskentely on liiton piirissä ollut helppoa siksi, ettei mitään enempää henkilö- kuin suuntariitotakaan naisliiton piirissä ole ilmennyt.

TPSL:n ja muiden yhteistyössä ja ystävyydessä toimivien järjestöjen kanssa ovat suhteet olleet reilut ja työtä on tehty toinen toistamme tukien.

JOUKOSTAMME POISTUNEITA

Koko olemassa olomme eräs ehdoton ja tinkimätön laki on se, että kukin meistä ajallaan joutuu jättämään työnsä, ystävänsä, aatetoverinsa, lähiomaisensa ja kaiken muun, siirtyäkseen vuorollaan suureen tuntemattomaan, josta paluuta ei ole. Tämä tinkimätön laki on näyttänyt voimansa myöskin sosialidemokraattisen naisliikkeen piirissä. Moni liittomme monikymmenvuotisista uhrautuvista ja toimeliaista tovereista on jättänyt meidät. Toverien, ystävien ja ahkerien työntekijöiden joukossa oli niitä, jotka uurasivat parhaan elämänsä ajan työväenliikkeen, ja eritoten Sos.-dem. Naisliiton piirissä. Monen työpäivä oli pitkä ja antoisa ja siksi myös heidän jättämänsä tyhjä paikka tunnetaan korvaamattomana menetyksenä. Kiitollisuus uhrautuvasta työstä seuratkoon heidän muistoaan. Mutta on ollut myöskin nuoria, jotka kesken parhaimman työ- ja luomiskautensa ovat temmatut pois keskuudestamme. Heidän kohdallaan elämän lehti on jäänyt suurelta osin vain lupauksista täydeksi. Emme voi välttyä ajatukselta, että elämänlanka heidän kohdallaan on katennut liian aikaisin.

Tammikuun 28. p:nä 1965 siirtyi manan majoille tunnettu ja tunnustettu työväenliikkeen monikymmenvuotinen ahkera työntekijä, kansanedustaja Arvi Turkka. Pitkäaikaisena kansanedustajakautenaan hän edusti Oulun vaalipiiriä.

Tammikuun 29. p:nä 1965 poistui riveistämme Rovaniemen Sos.-dem. Naisyhdistyksen pitkän työpäivän tehnyt jäsenemme Eeva Kerttula. Naisliikkeen ohella hänen sydäntään lähellä olivat mm. Lapin Ensi Koti sekä Keski-Lapin ja Seutulanharjun lomakodit. Myös kunnalliseen toimintaan hän osallistui eri lauta- ja johtokuntien jäsenenä.

Helmikuun 4. p:nä 1965 kuoli Sos.-dem. Naisliiton veteraanijäsen Hilda Aalto saavutettuaan jo lähes 83 vuoden iän. Hän kuului Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistykseen, Lomakodin kannatusyhdistykseen ja Kallioniemen Kesäkodin kannatusyhdistykseen sekä Käpyrinteen ystäviin. Käpyrinteen kodikkaiden suojien asukkaana hän viettikin viimeiset vuotensa.

Tammikuun 25. p:nä 1966 poistui joukostamme Varkauden Sos.-dem. Naisyhdistyksen monikymmenvuotinen puheenjohtaja Martta Vihavainen. Hänet tunnettiin myöskin päteväenä ja työteliäänä kunnallisihmisenä hänen hoitaessaan monia kunnallisia luottamustehtäviä. Hän oli mm. kauppalan- ja kaupunginvaltuuston jäsen yli kahdenkymmenen vuoden ajan.

Huhtikuun 19. p:nä 1966 kuoli tunnettu ja tunnustettu työväenliikkeen johtohenkilö Väinö Tanner. Sos.-dem. Naisliitto muisti hänen omaisiaan lähettämällä heille surunvalitteluaadressin.

Lokakuun 26. p:nä 1966 kuoli Sos.-dem. Naisliiton veteraanijä-

sen Hilda Tervonen. Ansoituneena ja toimeliaana jäsenenä hän oli mm. Viipurin Sos.-dem. Naisyhdistyksessä ja Koivumäen lomakodin jäsenenä hän myöskin toimi erittäin aktiivisesti.

Tammikuun 3. p:nä 1967 siirtyi rajan tuolle puolen Mikkelin Sos.-dem. Naisyhdistyksen monikymmenvuotinen jäsen Selma Halinen. Monikymmenvuotisen uurastuksensa tuloksena työväenliikkeen hyväksi hän kuului myöskin Sos.-dem. Naisliiton veteraanijäseniin.

Toukokuun 23. p:nä 1967 kuoli TPSL:n kansanedustaja Olli Uoti vain 37 vuoden ikäisenä. Nuoresta iästään huolimatta hän ennätti tehdä jo pitkän työpäivän koko työväenliikkeen hyväksi. Kansanedustajan ominaisuudessa ja jo nuoresta pitäen työväenliikkeessä mukana olleena, hänet tunnettiin ja häntä arvostettiin myöskin sos.-dem. naisliikkeen piirissä. Hän kuului juuri niihin, joiden arvokasta työpanosta ei koskaan voida yliarvioida, sillä lahjakkuus ja monitietoisuus yhdistyi hänen perusolemuksessaan. Liian lyhyt oli hänen elämänsä kaari.

Toukokuun 23. p:nä 1967 kuoli Kansan Matkatoimiston monikymmenvuotinen työntekijä ja johtaja Laura Karlsson. Jo työnsäkin puitteissa hän kuului Sos.-dem. Naisliiton pitkäaikaisiin ystäviin.

Monelle muullekin ystävälle ja toverille olemme joutuneet sanomaan viimeiset jäähyväiset. Heitä muistetaan ja kaivataan aate-toverien piirissä. Jokainen heistä, vaikkakin tässä nimeltä mainitsematta, on antanut oman arvokkaan panoksensa sosialidemokraattisen naisliikkeen ja koko työväenliikkeen hyväksi. He ovat jättäneet tyhjän tilan järjestöelämään, mutta muistorikkaan ja kauniin kuvan sydämiimme. Suurin ja arvokkain voitto on se, että vaikka kukin poistuu vuorollaan, niin työ ja aate säilyy — ja menee eteenpäin.

LIITTOTOIMIKUNTA

Lokakuussa 1965 pidettyyn edustajakokoukseen asti kuuluivat liittotoimikuntaan Martta Salmela-Järvinen puheenjohtajana, vakinaisina jäseninä Elli Nurminen, Impi Lukkarinen, Vappu Heinonen, Sylvi Katajainen, Terttu Sainio ja Aune Seme sekä varajäseninä Kaisa Hiilelä, Aili Siiskonen, Laura Brander-Wallin, Martta Kulonen, Rauha Ruohonen ja Elisabet Järvinen. Toimikunnan varapuheenjohtajina olivat Elli Nurminen ja Impi Lukkarinen. Toimikunta kokoontui 11 kertaa ja olivat jäsenet läsnä kokouksissa seuraavasti: Salmela-Järvinen 10, Nurminen 9, Lukkarinen 7, Heinonen 8, Katajainen 5, Sainio 8, Seme 8, Hiilelä 2, Siiskonen —, Brander-Wallin 2, Kulonen 10, Ruohonen 5 ja Järvinen 6 kertaa.

Edustajakokouksessa lokakuun 30. ja 31. päivinä 1965 kutsuttiin

yksimielisesti liiton kunniapuheenjohtajaksi Martta Salmela-Järvinen. Samoin valittiin yksimielisesti liiton puheenjohtajaksi samana päivänä Norjan suurlähettilään toimestaan kotiin palannut Tyyne Leivo-Larsson. Liittotoimikunnan jäseniksi hyväksyttiin käydyin keskustelun jälkeen yksimielisesti menettelytapavaliokunnan ehdottamat. Liittotoimikuntaan tulivat vakinaisiksi jäseniksi Elli Nurminen, Impi Lukkarinen, Vappu Heinonen, Sylvi Katajainen, Martta Kulonen ja Rauha Ruohonen sekä varajäseniksi Aili Siiskonen, Laura Brander-Wallin, Helvi Raatikainen, Kaisa Hiilelä, Ines Immonen ja Ritva Kanervo. Varapuheenjohtajina ovat toimineet toimikunnan keskuudestaan valitsemina Elli Nurminen ja Impi Lukkarinen.

Liittotoimikunta piti jäljellä olevan vuoden 1965 aikana kolme kokousta ja jäsenet olivat läsnä seuraavasti: Tyyne Leivo-Larsson 3 kertaa, Elli Nurminen 2, Impi Lukkarinen 2, Vappu Heinonen 2, Sylvi Katajainen 2, Martta Kulonen 3, Rauha Ruohonen 2, Aili Siiskonen 1, Laura Brander-Wallin 1, Helvi Raatikainen 1, Kaisa Hiilelä —, Ines Immonen 3 ja Ritva Kanervo 3 kertaa. Liiton kunniapuheenjohtaja Martta Salmela-Järvinen oli kokouksissa 2 kertaa.

Vuonna 1966 oli toimikunnalla kokouksia 19 kertaa. Liiton kunniapuheenjohtaja Martta Salmela-Järvinen osallistui 11 kokoukseen ja liiton puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson 13 kertaa, koska hän oli välillä YK:n yleiskokouksessa. Toimikunnan jäsenet osallistuivat kokouksiin seuraavasti: Elli Nurminen 14 kertaa, Impi Lukkarinen 11, Vappu Heinonen 13, Sylvi Katajainen 9, Martta Kulonen 9, Rauha Ruohonen 18, Aili Siiskonen 11, Laura Brander-Wallin 8, Helvi Raatikainen 7, Kaisa Hiilelä 2, Ines Immonen 14 ja Ritva Kanervo 3 kertaa.

Vuonna 1967 toimikunnan kokouksia oli 15, joissa liiton kunniapuheenjohtaja oli läsnä 9 ja liiton puheenjohtaja 14 kertaa. Toimikunnan jäsenet osallistuivat kokouksiin seuraavasti: Elli Nurminen 10, Impi Lukkarinen 10, Vappu Heinonen 9, Sylvi Katajainen 9, Martta Kulonen 7, Rauha Ruohonen 15, Aili Siiskonen 11, Laura Brander-Wallin 5, Helvi Raatikainen 4, Kaisa Hiilelä 4, Ines Immonen 10 ja Ritva Kanervo — kertaa.

Pöytäkirjaa toimikunnan kokouksissa on pitänyt pääasiallisesti Aune Seme ja hänen estyneenä ollessaan Anu Karvinen. Työvaliokuntaan, joka kokoontui tarpeen vaatiessa, kuului alkuvuodesta 1965 puheenjohtaja Martta Salmela-Järvinen ja liittokokouksen jälkeen Tyyne Leivo-Larsson, Elli Nurminen, Impi Lukkarinen, Anu Karvinen ja Aune Seme.

Liiton tilintarkastajina ovat olleet vakinaisina Veera Sumu ja Terttu Salminen ja varalla Lahja Simonen-Helin ja Bertta Latvala. Edustajakokouksessa valittiin samat uudelleen.

Liiton nimenkirjoittajina ovat olleet sääntöjen mukaisesti puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson, Anu Karvinen ja Aune Seme sekä liittotoimikunnan valtuuttamana Elli Nurminen. Ennen liittokokousta oli nimenkirjoittajana Martta Salmela-Järvinen Tyyne Leivo-Larssonin tilalla.

LIITTOTOIMIKUNNAN JAOSTOT

Talousjaosto: Aune Seme puheenjohtajana, Tyyne Leivo-Larsson, Elli Nurminen, Aili Siiskonen, Rauha Ruohonen ja Anu Karvinen.

Tulevaisuuden toimitusneuvosto: Tyyne Leivo-Larsson, puheenjohtajana, Martta Salmela-Järvinen, Impi Lukkarinen, Helvi Raatikainen ja Anu Karvinen.

Tulevaisuuden neuvottelukunta: puheenjohtajana Elli Nurminen Helsinki, Laura Brander-Wallin Pori, Kaisa Hiilelä Tampere, Katri Honkala Oulu, Alma Kaiponen Riihimäki, Elisabet Järvinen Helsingin mlk., Sylvi Kaskinen Turku, Martta Kulonen Helsinki, Kirsti Laukkanen Jyväskylä, Ellen Rantanen Tapiola, Laila Lindbergh Helsinki, Martta Miettinen Kokkola, Rauha Ruohonen Helsinki, Aili Siiskonen Mikkeli, Helinä Tuomi Helsinki ja Kerttu Värn Rovaniemi sekä kaikki toimitusneuvoston jäsenet.

Opinto jaosto: Martta Kulonen puheenjohtajana, Impi Lukkarinen, Xenia Parros, Vappu Heinonen, Elisabet Järvinen, Irja Salmela ja Aune Seme.

Ammattiyhdistys jaosto: Sylvi Katajainen puheenjohtajana, Tyyne Leivo-Larsson, Kaisa Hiilelä, Rauha Ruohonen ja Vieno Björkman.

Kerhuhuoneen toimikunta: Aune Seme puheenjohtajana, Elli Nurminen, Laura Brander-Wallin, Selma Hiisivaara-Mörk ja Terttu Sainio.

Tyttö jaosto: Martta Kulonen puheenjohtajana, Elli Nurminen, Elisabet Järvinen, Outi Nurmi ja Ritva Kanervo.

Järjestöasiainvaliokunta, joka asetettiin liittotoimikunnan päätöksellä II. 10.—66 ovat kuuluneet Impi Lukkarinen puheenjohtajana, Vappu Heinonen, Aili Siiskonen, Anu Karvinen ja Aune Seme.

LIITON TOIMISTO

Liiton toimisto on sijainnut Helsingin Työväenyhdistyksen talossa Paasivuorenkatu **5**, viidennessä kerroksessa, huoneistossa **44**.

Toimisto on hoitanut kaikki liiton toimintaan kuuluvat tehtävät.

Liiton kirjanpito hoidetaan liiton toimistossa. Kassanhoitaja kirjaa tulot ja menot päiväkirjaan ja muun kirjanpidon hoitaa

taloudenhoitaja. Taloudenhoitajan tehtäviin on kuulunut myös liiton taloudellisen toiminnan valvominen. Neljännesvuosittain on liittotoimikunnalle jätetty selostus taloudellisesta tilanteesta.

Liiton toimistosta on kuluneen kolmen vuoden aikana lähetetty postilähetyksiä seuraavasti:

	1965	>	1966	1967
Ristisiteitä	3.701		3.717	3.989
Muita lähetyksiä	1.238		1.057	1.153
Yhteensä	4.939		4.774	5.142

TOIMIHENKILÖT

Liiton sihteerinä ja toiminnanjohtajana on ollut Anu Karvinen, joka on myös ollut Tulevaisuus-lehden päätoimittaja.

Taloudenhoitajana on ollut Aune Seme.

Opintosihteerinä on ollut Irja Salmela osatoimisena.

Kassanhoitaja-konekirjoittajana on ollut Kerttu Liljeström, muita toimistotehtäviä on hoitanut Liisa Lahtinen-Lindblom. Lähetin tehtäviä ja postituksen hoiti aluksi Hilja Kopra, joka sanoutui irti toimestaan 27.2.1965, hänen jälkeensä Vilma Takala ajalla 22.3.—15.7.1965 ja hänen jälkeensä 21.7.1965 alkaen Saara Vesterberg. HTY:n lopetettua 1.12.1967 alkaen toimistojen siivouksen, on päivittäiset siivoustehtävät hoitanut Saara Vesterberg.

TIEDONANNOT OSASTOILLE JA PIIREILLE

Liiton taholta on lähetetty vuoden 1965 aikana osastoille 10 kiertokirjettä ja piirijärjestöille 6 kirjettä, vuonna 1966 osastoille 8 kiertokirjettä ja piirijärjestöille 8 kirjettä sekä vuonna 1967 osastoille 8 kiertokirjettä ja piirijärjestöille 10 kirjettä.

JÄRJESTONAINEN

Järjestöjen toimihenkilöille tarkoitettu tiedotuslehti Järjestönainen ilmestyi neljä kertaa vuodessa vuosien 1965 ja 1966 aikana, jonka jälkeen se jouduttiin taloudellisista syistä lopettamaan. Toimintakautena lehteä lähetettiin ainoastaan tilauksesta ja oli sen tilaus-hinta 2 mk. Lehden päätoimittajina olivat vuonna 1965 Maritta Salmela-Järvinen ja vuonna 1966 Tyyne Leivo-Larsson ja toimit-tajana Anu Karvinen.

LIITON XXIV EDUSTAJAKOKOUS

Liiton XXIV edustajakokous pidettiin Helsingissä Laulu-Miesten huoneistossa Hietaniemenkatu 2, lokakuun 30. ja 31. päivinä 1965.

Kokoukseen osallistui 78 edustajaa 76 järjestöstä, veteraaneja 23, kutsuvieraita 15, liittotoimikunnan jäseniä 13, piiritoimikun-

tien edustajia, liiton toimihenkilöitä, lehdistön edustajia ja asianharrastajia, yhteensä kaikkiaan 181 henkeä. Avauspuheen piti liiton puheenjohtaja Martta Salmela-Järvinen.

Liiton toimintakertomukset vuosilta 1962, 1963 ja 1964 hyväksyttiin yksimielisesti, samoin tilikertomukset näiltä vuosilta ja myönnettiin liittotoimikunnalle vastuuvapaus. Toimintasuunnitelmat hyväksyttiin.

Kokous hyväksyi lisäksi useita alustuksia, joista tärkeimmät olivat: liittotoimikunnan alustukset: Syntyväisyyden säännöstely vaikeoraskauden keskeyttäminen ja yksinäiset naiset perheenhuoltajina. Lisäksi Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen alustus: Mitä YK on ja mitä se tekee?, Tapiolan Sos.-dem. Naisyhdistyksen alustus: Perhe-eläkekysymys, Varkauden Sos.-dem. Naisyhdistyksen alustus: Syövän torjunta ja Jyväskylän Sos.-dem. Naisyhdistyksen alustus: Kouluikäisten lasten ja nuorten terveydenhuolto.

LIITTONEUVOSTO

Liittoneuvostoon valittiin edustajakokouksessa 1965 piirien esityksestä seuraavat henkilöt:

Helsingin piiristä Elsa Joenpolvi, varalle Alma Ukkonen.
Uudenmaan piiristä Elin Sundvik, varalle Ellen Rantanen.
Turun etel. piiristä Sylvi Kaskinen, varalle Jenny Koski.
Turun pohj. piiristä Laura Brander-Wallin, varalle Aune Stenroos.
Hämeen etel. piiristä Alma Kaiponen, varalle Kaarina Kostiainen.
Hämeen pohj. piiristä Kaisa Hiilelä, varalle Aino Toivonen.
Kymen piiristä Maila Vehviläinen, varalle Aino Juhola.
Mikkelin piiristä Aili Siiskonen, varalle Rauha Perkinen.
Kuopion piiristä Liisa Kilpeläinen, varalle Lempi Venäläinen.
Keski-Suomen piiristä Fanni Front, varalle Vieno Jauhiainen.
Pohjanmaan piiristä Inki Taipale, varalle Martta Miettinen.
Oulun piiristä Katri Honkala, varalle Hanna Eskola.
Lapin piiristä Martta Kallo, varalle Edit Pitkäniemi.

Liittoneuvoston kokouksessa helmikuun 17. p:nä 1966 selosti liiton puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson vaalityön suorittamista maaliskuussa pidettävissä eduskuntavaaleissa, liiton varapuheenjohtaja Impi Lukkarinen piti poliittisen tilannekatsauksen ja taloudenhoitaja Aune Seme kertoi liiton toimintasuunnitelmista. Kokous antoi myös julkilausuman. Iltapäivällä kävivät kokouksen osanottajat tutustumassa Helsingin Ensi Kodin uuteen asuntolarakennukseen.

Liittoneuvoston kokouksessa marraskuun 16. päivänä 1967 liiton puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson piti poliittisen tilannekatsauksen, järjestösihteeri Aarne Selin selosti vuoden alussa toimeenpan-

tävien presidentinvalitsijamiesvaalien vaalityösuunnitelmia ja liiton sihteeri Anu Karvinen liiton toimintasuunnitelmia. Kokous hyväksyi myös julkilausuman, jossa kehoitettiin naisia tekemään vaalityötä tri Urho Kekkosen laajapohjaisen vaaliliiton hyväksi.

YHTEISTYÖ ERI JÄRJESTÖJEN KANSSA

Vuosina 1965—1967 on liitto kuulunut jäsenenä seuraaviin keskusjärjestöihin: Työväen Sivistysliitto, Työväen Kuvataidetoimikunta, Työväen Matkailuliitto, Kansansivistysrahasto, Suomen Naisjärjestöjen Keskusliitto, Huolto- ja Avustustoiminnan Neuvottelukunta, Työtehoseura, Lomaliitto, Väestöliitto, Naisten Raittiuskeskus ja Kansalaisjärjestöjen Kulttuuri- ja Raittiusliitto sekä Suomen Pakolaisapu, johon liitettiin vuonna 1966 ja Vuoden 1918 Kansalaisodan Muistomerkkiyhdistys, johon liitettiin vuonna 1967 alkaen. Taloudellisista syistä johtuen liitto erosi vuoden 1967 lopussa Työväen Matkailuliitosta, Kansansivistysrahastosta ja Työtehoseurasta.

Edustukset kokouksissa ja muissa tilaisuuksissa:

Vuonna 1965

Työväen ja Pienviljelijäin Sos.-dem. Liiton toimitsijain kokouksessa Anu Karvinen ja Aune Seme.

Helsingin Ensi Kodin uudisrakennuksen harjannostajaisissa Terttu Sainio.

Väestöliiton kokouksessa Elli Nurminen ja Terttu Sainio. Toimikunnassa Selma Hiisivaara-Mörk ja Martta Salmela-Järvinen.

Työväen Sivistysliiton vuosikokouksessa Irja Salmela. Toimikunnassa Martta Salmela-Järvinen.

Työväen Matkailuliiton vuosikokouksessa Terttu Sainio.

Naisten Raittiuskeskuksen kevätkokouksessa Regina Ilvonen ja syyskokouksessa Martta Kulonen.

Suomen Sos.-dem. Nuorisoliiton edustajakokouksessa Impi Lukkarinen.

Oy. Ursulan yhtiökokouksessa Anu Karvinen.

Työväen Urheiluliiton naistoimikunnan järjestämässä neuvottelutilaisuudessa Rauha Ruohonen, Terttu Sainio ja Aune Seme.

Huolto- ja Avustustoiminnan Neuvottelukunnan vuosikokouksessa Terttu Sainio.

Työväen Urheiluliiton naisten liittopäivien tukitoimikunnassa Aune Seme.

Suomen Työväen Musiikkiliiton edustajakokouksessa Kaisa Hiilelä.

Kallioniemen kesäkodin 40-vuotisjuhlassa Elli Nurminen.

Varhaisnuorisoliitto Haukkojen edustajakokouksessa Martta Salmela-Järvinen.

Ensi Kotien Liiton edustajakokouksessa Rauha Ruohonen.
Naisten rauhankeskustelussa (yleiradiossa) Elli Nurminen.
Maailman rauhankongressissa 10—17. 7. Elli Nurminen.
Tuomiorovastikunnan seurakuntien naistyöntekijöiden neuvottelutilaisuudessa Laila Lindbergh.
Kodin viikon toimikunnan asuntokysymystä järjestävässä tilaisuudessa Irja Salmela.
Suomen Naisten Demokraattisen Liiton kutsumassa eri naisjärjestöjä koskevassa neuvottelutilaisuudessa "Nainen, nuoriso ja perhe muuttuvassa yhteiskunnassa" Anu Karvinen. Toimikuntaan valittiin Elli Nurminen.
Uuden Naisen järjestämässä tilaisuudessa koskien eri naisjärjestöjä Martta Salmela-Järvinen.
Suomen Naisjärjestöjen Keskusliiton vuosikokouksessa ja syyskokouksessa Irja Salmela. Kansalaiskasvatuksen syventäminen -tilaisuudessa Tyyne Leivo-Larsson. Toimikunnassa Elsa Peräläinen.
Suomen Naisten Kansallisiiton Siveellisyyskomiteassa Martta Kulonen.
Suomen Pakolais-Finlands Flyktningshjälp ry:n perustavassa kokouksessa Tyyne Leivo-Larsson ja Anu Karvinen. Hallitukseen valittiin Tyyne Leivo-Larsson.

Vuonna 1966

Väestöliiton kokouksissa Elli Nurminen ja Ines Immonen.
Työväen Matkailuliiton edustajiston kokouksessa Rauha Ruohonen. Johtokunnassa Martta Salmela-Järvinen.
Helsingin Ensi Kodin uudisrakennuksen tupaantuliaisissa 23. 3. ja vuosikokouksessa Tyyne Leivo-Larsson.
Oy. Ursulan yhtiökokouksessa Anu Karvinen.
Lomaliiton edustajakokouksessa ja pohjoismaisessa lomakongressissa Tyyne Leivo-Larsson ja Vappu Heinonen.
Huolto- ja Avustustoiminnan Neuvottelukunnan kokouksessa Tyyne Leivo-Larsson.
Kotineuvontaliiton III edustajakokouksessa. Martta Salmela-Järvinen.
Työväen Sivistysliiton vuosikokouksessa ja ylimääräisessä vuosikokouksessa Irja Salmela.
Kansalaiskasvatuksen Keskuksen taloudellista kansalaiskasvatusta koskevassa tilaisuudessa Rauha Ruohonen. Päätoimikuntaan ja naisjärjestöjen toimikuntaan valittiin Anu Karvinen.
Suomen Rakennustyöläisten Liiton naisjaoston tilaisuudessa Helvi Raatikainen.
Suomen Naisjärjestöjen Keskusliiton kevätkokouksessa Irja Sal-

mela, syyskokouksessa Irja Salmela, Anu Karvinen ja Vappu Heinonen. "Naisen rooli"-keskustelussa Tyyne Leivo-Larsson,

Toimikunnan jäsen: Elsa Peräläinen. **Lakikomitea:** Irja Salmela. **Siveellisyyskomitea:** Martta Kulonen. **Naisedustuskomitea:** Rauha Ruohonen. **Naispoliisikomitea:** Aili Siiskonen. **Kasvatuskomitea:** Elisabet Järvinen. **Ammattikomitea:** Laura Brander-Wallin. **Asuntokomitea:** Vappu Heinonen. **Finanssikomitea:** Sylvi Väisänen. **Kirkon naistoimikunnassa** Emmi Leimu.

Suomen Pakolaisavun kevätkokouksessa Tyyne Leivo-Larsson.

Naisten Raittiuskeskuksen pohjoismaisten naisten raittiuspäivillä Turussa Sylvi Kaskinen.

Työväen ja Pienviljelijäin Sos.-dem. Liiton toimitsijointien kokouksessa keväällä ja syksyllä Anu Karvinen.

Kansalaisjärjestöjen Kulttuuri- ja Raittiusliiton liittovaltuustossa Martta Kulonen, Anni Jyrkänne ja Emmi Lehto.

Naisten kunnallispäivillä Tuusulassa Tyyne Leivo-Larsson.

Tapaturmatorjuntayhdistyksen "Tee Tie Turvalliseksi" -kokouksessa Ines Immonen.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton edustajakokouksessa Tyyne Leivo-Larsson ja avajaisissa Anu Karvinen.

Varhaisnuorisoliitto Haukkojen edustajakokouksessa Rauha Ruohonen.

Suomen Naisjärjestöjen Keskusliiton äänioikeuden 60-vuotisjuhlassa Helsingin Yliopistolla Ines Immonen ja Aune Seme, Tulevaisuus-lehden edustajana Anu Karvinen.

Vietnamin Ystävien Komitean kokouksissa Elsa Joenpolvi.

Työväen Sivistysliiton vapaa-ajan kysymyksiä käsittelevässä konferenssissa Tampereella Irja Salmela.

Vuoden 1918 muistomerkkiyhdistyksen perustavassa kokouksessa Martta Salmela-Järvinen. Hallitukseen valittiin Martta Salmela-Järvinen ja Elli Nurminen.

Suomen Naisten Demokraattisen Liiton Vietnamin hätää kärsivien hyväksi eri naisjärjestöille järjestämässä tilaisuudessa Vappu Heinonen.

Suomi—Neuvostoliitto-Seuran Nina Popovin kunniaksi järjestämässä tilaisuudessa Elli Nurminen ja Anu Karvinen.

Kansansivistysrahaston kokouksessa Martta Kulonen. Hallituksen jäsenenä Anu Karvinen.

Vuonna 1967

Työväen ja Pienviljelijäin Sos.-dem. Liiton III edustajakokouksessa Kiljalla Martta Kulonen, Tulevaisuus-lehden edustajana Anu Karvinen. Puoluetoimikuntaan valittiin liittotoimikunnan

jäsenet Elli Nurminen ja Rauha Ruohonen sekä liittoneuvoston jäsenet Fanni Front ja Rauha Perkinen sekä lisäksi naisia TUL:n naissihteeri Anita Mauno. Sos.-dem. Naisliiton ja TPSL:n eduskuntaryhmän puheenjohtajana on itseoikeutettuna edustajana puoluetoimikunnan kokouksissa Tyyne Leivo-Larsson.

Itsenäisyyden juhluvuoden toimikunnassa Elli Nurminen.

Työväen Urheiluliiton XVI edustajakokouksessa Tyyne Leivo-Larsson.

Työväen Matkailuliiton opintomatkaa koskevassa tilaisuudessa Martta Salmela-Järvinen, vuosikokouksessa Sylvi Katajainen.

Työväen Sivistysliiton edustajiston kokouksissa Irja Salmela.

Väestöliiton vuosikokouksessa Elli Nurminen. Hallituksessa Martta Salmela-Järvinen.

Oy. Ursulan vuosikokouksessa Anu Karvinen.

Asunto-osaakeyhtiö Saariston yhtiökokouksessa Aune Seme.

Kansan Sivistysrahaston vuosikokouksessa Anu Karvinen.

Vuoden **1918** kansalaissodan muistomerkkiyhdistyksen vuosikokouksessa Elli Nurminen, talousjaostossa Aune Seme.

Naisten Raittiuskeskuksen kevätkokouksessa Martta Kulonen, syyskokouksessa Anni Jyrkänne.

Huolto- ja Avustustoiminnan Neuvottelukunnan vuosikokouksessa Tyyne Leivo-Larsson.

Suomen Kulttuurirahaston työseminaarissa Kuopiossa 5—10. 6. Elli Nurminen.

Kukkasrahastojen yhteistyötoimikunnan kokouksessa Aune Seme.

Väinö Voionmaan Opiston 16. vuosikurssin päättäjätalaisuudessa Kaisa Hiilelä.

Suomen Pakolaisavun kevätkokouksessa Elli Nurminen, syyskokouksessa ja ylimääräisessä kokouksessa Anu Karvinen.

Suomen Naisten Demokraattisen Liiton eri naisjärjestöille tarjottuun Tallinnan matkan kokouksiin osallistui Aune Seme. Matkalle 11—12. 7. osallistui Elli Nurminen.

Lomaliiton naisjaoston neuvottelutilaisuudessa Martta Kulonen.

Työväen ja Pienviljelijäin Sos.-dem. Liiton toimitsijapäivillä Toninveräjällä Elli Nurminen, Rauha Ruohonen ja Anu Karvinen.

YK:n seminaariin naisten kansaliskasvatuksesta Dipolissa osallistui kuuntelijajäsenenä eräisiin luentotilaisuuksiin Anu Karvinen, avajaisiin Elli Nurminen ja Helvi Raatikainen.

Urho Kekkosen vaaliliiton naistoimikunta — Elli Nurminen ja Aune Seme.

Vietnamin Ystävien Komitean kokouksiin osallistui Elsa Joenpolvi.

Varhaisnuorisoliitto Haukkojen vuosikokouksessa oli Martta Salmela-Järvinen.

Suomen Naisjärjestöjen Keskusliiton kevätkokouksessa olivat

Tyyne Leivo-Larsson ja Anu Karvinen, syyskokouksessa Anu Karvinen. Keskustelutilaisuuteen "Ovatko naisjärjestöt tarpeellisia?" osallistui Elli Nurminen.

Vuoden 1918 Kansalaissodan Muistomerkkiyhdistyksen tiedotustilaisuudessa Aune Seme.

Itämeren viikon toimikunnan kokouksessa Anu Karvinen.

"USA pois Vietnamista" mielenosoitusta valmisteleavassa kokouksessa Emmi Leimu.

Tukholman Vietnamin konf. Suomen aloitetoimikunnan perustava kokous 11.5. Edustajana Rauha Ruohonen. Aloitetoimikunnan pysyväisjäseneksi nimetty Vappu Heinonen.

Ulkoasianministeriön YK:n kasvatuseminaaritoimikunnan tiedotustilaisuudessa Anu Karvinen.

Suomen Naisten Demokraattinen Liitto — järjestöjen ohjelmamateriaalia kansainvälisen naistenpäivän 8.3. merkeissä. Tilaisuudessa Martta Kulonen ja Sylvi Katajainen.

Äänioikeuden 60-vuotispäivän vietto muiden naisjärjestöjen kanssa. Sos.-dem. Naisliiton, Sos.-dem. Naisten Keskusliiton ja Suomen Naisten Demokraattisen Liiton liittotoimikuntien yhteinen tilaisuus ensimmäisen yksikamarisen eduskunnan vaalien 60-vuotisen merkkipäivän johdosta pidettiin Helsingin Ensi Kodissa maaliskuun 15. pnä 1967. Tilaisuudessa puhuivat Martta Salmela-Järvinen, Tyyne Leivo-Larsson, Hellä Meltti, Tyyne Paasivuori ja Selma Hiisivaara-Mörk. Tilaisuudesta annettiin julkilausuma.

Unkarin naisten neuvosto Suomessa — neuvoston edustajien kunniaksi järjestetyssä tilaisuudessa Anu Karvinen. Liiton puheenjohtaja, Tyyne Leivo-Larsson, järjesti myös kotonaan kahvitilaisuuden 15.5. Unkarin Naisten Neuvoston pääsihteerin Zsuzsa Ortytain ja sihteerin Jozsefine Kovacin kunniaksi.

KUNNIANOSOITUKSIA JA TERVEHDYKSIÄ

Vuonna 1965

Adressein ja kukin on onniteltu:

Liittotoimikunnan jäsenen Rauha Ruohosen täyttäessä 60 vuotta.

Liittotoimikunnan jäsenen Vappu Heinosen täyttäessä 60 vuotta.

Liittotoimikunnan jäsenen Helvi Raatikaisen täyttäessä 50 vuotta.

Toimitusjohtaja Untamo Utrion täyttäessä 60 vuotta onnitteli häntä Martta Salmela-Järvinen adressilla ja kukilla.

Työterveyslaitoksen johtajan, professori Leo Noron täyttäessä 50 vuotta, osallistui liitto hänen muotokuvansa maalauksen rahoittamiseen.

Liiton taloudenhoitajan Aune Semen täyttäessä 50 vuotta osallistui liitto ystävien lahjan rahakeräykseen.

Liiton pitkäaikaisen työntekijän ja liittotoimikunnan jäsenen

Terttu Sainion täyttäessä 50 vuotta onnitteli häntä Tyyne Leivo-Larsson adressilla ja kukilla.

Vuonna 1966

Liitto lahjoitti 100 mk Väinö Voionmaan Jyväskylään pystytettävään patsashankkeeseen.

Valkeakosken Sos.-dem. Naisyhdistyksen 20-vuotisjuhlassa puhui Martta Salmela-Järvinen.

Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton 60-vuotisjuhlassa kävivät liiton puolesta onnittelukäynnillä Elli Nurminen, Vappu Heinonen ja Anu Karvinen.

Ensi Kotien Liiton 20-vuotisjuhlassa lausui onnittelut Vappu Heinonen.

Liittotoimikunnan jäsenen Kaisa Hiilelän täyttäessä 75 vuotta ojennettiin hänelle adressi ja kukkia.

Pieksämäen Sos.-dem. Naisyhdistyksen täyttäessä viisi vuotta esitti liiton onnittelut Elli Nurminen.

Kotitalouskeskuksen täyttäessä 20 vuotta lähetettiin hitolle onnitteluadressi.

Sammon Sos.-dem. Naisyhdistyksen täyttäessä viisi vuotta esitti liiton onnittelut Elli Nurminen.

Suomen Sos.-dem. Nuorisoliiton täyttäessä 60 vuotta kävivät liiton puolesta onnittelukäynnillä Martta Salmela-Järvinen, Elli Nurminen, Vappu Heinonen, Martta Kulonen ja Anu Karvinen.

Suomen Sos.-dem. Nuorisoliiton liittoneuvoston juhlapöytäkokoukseen osallistui Martta Salmela-Järvinen, joka on SSN:n kunniajäsen.

Suomen Sos.-dem. Nuorisoliiton kunniajäseniksi kutsuttiin liittomme puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson ja liittotoimikunnan jäsen Laura Brander-Wallin.

Hallitusneuvos Aarne Tarastin täyttäessä 60 vuotta lähetettiin hänelle liiton puolesta onnitteluadressi.

Lohjan Sos.-dem. Naisyhdistyksen täyttäessä 60 vuotta esitti liiton onnittelut Helvi Raatikainen.

Lomaliitto r.y:n täyttäessä 25 vuotta, esitti liiton puolesta onnittelut Tyyne Leivo-Larsson ja Anu Karvinen.

Vuonna 1967

Liittotoimikunnan jäsenen Aili Siiskosen täyttäessä 60 vuotta käytiin liiton puolesta esittämässä hänelle onnentoivotukset ja ojennettiin adressi ja kukkia.

Liitto osallistui 100 markalla Työväen Sivistysliiton ent. pääsihteerin Arvi Hautamäen muotokuvan maalauttamiseen. I

Piirisihteeri Martti Vehmersuon täyttäessä 50 vuotta lähetettiin hänelle onnittelusähke.

Me Kuluttajat-lehden täyttäessä 50 vuotta lähetettiin Kulutusosuuskuntien Keskusliitolle onnittelusähke.

Kunniapuheenjohtaja Martta Salmela-Järvisen täyttäessä 75 vuotta kävi liittotoimikunta kokonaisuudessaan häntä onnittelemassa vieden merkkipäivän viettäjälle kristallimaljakon kukkiineen.

Johtaja Vihtori Rantasen täyttäessä 50 vuotta Tyyne Leivo-Larsson ja Elli Nurminen onnittelevat häntä adressilla ja kukilla.

Suomen Punaisen Ristin täyttäessä 90 vuotta kävivät liiton puheenjohtaja ja sihteeri onnittelekäynnillä.

Lomakodin Kannatusyhdistyksen täyttäessä 20 vuotta kävi liiton puolesta onnittelekäynnillä Kotorannassa Martta Salmela-Järvinen.

Liiton pitkäaikaisen työntekijän Liisa Lahtisen muutettua nimensä avioliiton kautta Liisa Lindblomiksi ojensi liittotoimikunta hänelle hopeisen kakkulusikan. ,

Liiton veteraani jäsenen Mandi Helinin täyttäessä Turussa 80 vuotta lähetettiin hänelle onnittelusähke.

Liiton sihteerin Anu Karvisen täyttäessä 50 vuotta kävi liittotoimikunta häntä onnittelemassa. Merkkipäivän viettäjän tultua olleeksi liiton palveluksessa 20 vuotta järjesti liittotoimikunta tapauksen kunniaksi toveri-illalliset, jossa ojennettiin hänelle Tapio Virkkalan suunnittelema hopeinen lautanen.

Liiton veteraanijäsenen Rauha Ojalan täyttäessä 85 vuotta käytiin häntä onnittelemassa ojentamalla hänelle adressi ja kukkia.

Liiton veteraanijäsenen Hulda Lahtisen täyttäessä Vaajakoskella 75 vuotta lähetettiin hänelle onnittelusähke.

Osuustukkukaupan täyttäessä 50 vuotta lähetettiin merkkipäivän viettäjälle onnitteluadressi.

Taiteilija Eine Laineen täyttäessä 75 vuotta lähetettiin merkkipäivän viettäjälle korukansissa se Tulevaisuus-lehden numero, jossa liiton puheenjohtaja oli kirjoittanut hänestä.

Liiton tilintarkastajan Terttu Salmisen täyttäessä 60 vuotta vietiin hänelle adressi ja kukkia.

Liiton veteraanijäsenen Olga Hännisen täyttäessä Helsingissä 80 vuotta lähetettiin hänelle onnittelusähke.

Liiton veteraanijäsenen Hilja Kaipaisen täyttäessä Mikkelissä 70 vuotta lähetettiin hänelle onnittelusähke.

Suomen Pienviljelijäin Liiton IX:n edustajakokoukseen lähetti liitto adressitervehdyksen.

TYÖVÄEN KUKKASRAHASTO

Liiton toimistosta käsin on jatkuvasti hoidettu Työväen Kukkasrahastoa. Asiamieshankintaa on pyritty hoitamaan liiton toimihenkilöiden sekä lehti-ilmoitusten välityksellä. Adressien myyntiluvuissa ja asiamiesten kohdalla on tilanne pysynyt jokseenkin ennallaan.

Vuosi	Myyty kpl
1965	2.628
1966	2.723
1967	2.478

OPINTORAHASTO JA MUUT AVUSTUKSET

Liiton opintorahastoon on liittokokouksen päätöksen mukaisesti peritty 30 penniä jäseneltä vuodessa.

Vuonna 1965 liittotoimikunta myönsi Ammattiyhdistysopiston pitkällä kurssilla opiskeleville Päivi Saastamoiselle Kiteeltä ja Kaarina Kiviojalle Hyvinkäältä 100 markan apurahan kummallekin.

Saatuaan Lomaliitosta 60-vuotispäiväkseen kolme viikon pituista lahjaloma-adressia, päätti liittotoimikunta käyttää nämä siten, että myönsi vuonna 1966 liiton pitkäaikaiselle työntekijälle Liisa Lah-tiselle yhden viikon oleskelun Lepolammen lomahotellissa, sekä pitkäaikaisille Tulevaisuus-lehden asiamiehille Sofia Nyrkölle Hel-singistä ja Vieno Jännille Valkeakoskelta myöskin- viikon oleskelun Lepolammen lomahotellissa.

Vuonna 1966 liittotoimikunta päätti myöntää avustusrahastostaan avustuksena 250 mk Ensio Ikosen perheelle Ilomantsin Oinassalmelta tämän jouduttua hädänalaiseen tilaan.

KERHOHUONEISTO

Syksyllä 1965 suoritettiin liiton omistamassa huoneistossa Saarinie-menkatu 8 F 77 täydellinen korjaus, jonka yhteydessä mm. uusittiin keittiön hella ja tiskipöytä, kylpyhuoneen amme ja pesuallas sekä poistettiin vanha vesivaraaja, lattioihin laitettiin uudet korkkimatot; komerotiloja uusittiin. Huoneisto on edelleenkin ollut vuokrattuna.

MIINA SILLANPÄÄN SYNTYMÄN 100-VUOTIS-JUHLALLISUUDET

Miina Sillanpään syntymän 100-vuotispäivänä kesäkuun 4 päivänä 1966 suoritti liittotoimikunta kunniakäynnin Jokioisten hautaus-

maalla sijaitsevalle Miina Sillanpään haudalle. Liiton kukkalaitteen laski puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson liittotoimikunnan jäsenten ja Miina Sillanpään sukulaisten ollessa paikalla.

Sos.-dem. Naisliiton kolmen piirin: Helsingin, Uudenmaan ja Hämeen eteläisen piirin toimesta järjestettiin eri paikoissa muistotilaisuuksia Jokioisissa kesäkuun 5 päivänä. Miina Sillanpään syntymäkodin paikalle pystytetyn muistokiven luona klo 10 järjestetyssä tilaisuudessa puhui Martta Salmela-Järvinen ja muistotilaisuudessa haudalla klo 11.30 puhui Helsingin Naispiirin puheenjohtaja Rauha Ruohonen.

MUISTOJUHLA pidettiin Jokioisten Keskuskansakoulun juhlasalissa klo 14. Ohjelmassa oli tervehdyssanat — Martta Kallioinen, musiikkiesityksiä — Jokioisten Ty:n torvisoittokunta, lauluesityksiä — Jokioisten kotiseutukuoro, Jokioisten Sos.-dem. yhdistyksen jäsenten kansantanhuesityksiä, lausuntaa — Helinä Tuomi, hän lausui Lyyli Takin Miina Sillanpään 75-vuotisjuhlaan kirjoittaman runon — historiikki — Eino Kallioinen. Juhlapuheen piti Martta Salmela-Järvinen. Loppupuheen piti Tyyne Leivo-Larsson.

Päivän aikana tutustuttiin myös Jokioisten Pappilan museoon, jonne Miina Sillanpään jäämistön museoon luovutetut esineet oli koottu yhtenäiseksi kokoelmaksi. Museota esitteli museonhoitaja Aili Väre. Osanottajia oli seitsemän piirin alueelta yhteensä n. 350. Kaikkia näitä tilaisuuksia oli seuraamassa useita Miina Sillanpään Jokioisissa vielä asuvia omaisia.

Mikkelin Sos.-dem. Naispiirin järjestämässä kesäjuhlassa Mäntyniemen Lomakodissa heinäkuun 17. päivänä oli juhlapuhujana Tyyne Leivo-Larsson.

KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

Itämeren Viikon tilaisuudet

Naisvaltuuskuntaan Itämeren Viikolla Rostockissa ovat osallistuneet seuraavat henkilöt:

Vuonna 1965 heinäkuun 2—14 päivinä Martta Salmela-Järvinen ja Vappu Heinonen.

Vuonna 1966 heinäkuun 3—17 päivinä Sylvi Väisänen ja Kaija Jokela.

Vuonna 1967 heinäkuun 7—16 päivinä Vuokko Voutilainen, Toini Rytönen ja Rauha Perkinen. Rauha Perkinen joutui keskeyttämään matkansa ja palaamaan kotiin miehensä kuolemantapauksen johdosta, oltuaan matkalla vasta kolme vuorokautta.

Parlamentaarikkojen kokoukseen Rostockissa Itämeren Viikon aikana heinäkuun 8—12 päivinä 1967 osallistui liiton puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson.

Neuvostoliiton naisten lehden Sowjet Woman-toimittaja Rachel Berlin on ollut 8. 3.—65 tervehdyskäynnillä liiton toimistossa esittäen Kansainvälisen Naistenpäivän tervehdyksen. Hänen mukanaan olivat Anna Nevalainen ja Tyyne Tuominen Suomen Naisten Demokraattisesta **Laitosta**.

Pohjoismaiselle neuvostolle 1.12.—66 lähetetty lausunto aborttilain yhtenäistämistä pohjoismaissa.

YK:n yleiskokouksissa on ollut syksyllä 1966 Tyyne Leivo-Larsson ja syksyllä 1967 Helvi Raatikainen.

Maailman konferenssiin Vietnamin kysymyksestä Tukholmassa osallistui 6—9. 7.—67 Rauha Ruohonen.

Sos.-dem. Naisliiton valtuuskunta on ollut Neuvostoliitossa ajalla 11—20.9.—67. Matkalle osallistuivat Aili Siiskonen Mikkelistä, Aino Toivonen Tampereelta, Sylvi Kaskinen Turusta, Ines Immonen H:gin maalaiskunnasta ja Anu Karvinen Helsingistä.

Liiton puheenjohtaja oli kutsuttuna vieraana v. 1967 Moskovassa Äitienpäivänä maaliskuussa ja naisten kysymysten seminaarissa.

Itäberliiniläinen kansanedustaja Käthe Hellbing, joka toimi oppaana sosiaalisten järjestöjen edustajien matkalla Itä-Saksassa v. 1960, samoin hän oli oppaana itäsaksalaisen ryhmän mukana Suomessa 1961. Hänen kanssaan on aina vuosittain vaihdettu tervehdyksiä.

Japanin Naisten ja Lasten Neuvoston kanssa on vaihdettu tervehdyksiä vv. 1966—1967 kansainvälisen naistenpäivän merkeissä.

Liitto on lisäksi ollut yhteydessä mm. tervehdyksien muodossa Unkarin, Eestin, Itä-Saksan (DDR) ja Neuvostoliiton naisjärjestöihin. Liittomme jäsenet ovat myöskin tehneet useita ulkomaan matkoja eri puolille maailmaa, joko yksityishenkilöinä tai esim. jonkin muun järjestön puitteissa. Kaikki nämä matkat ovat osaltaan avartaneet heidän näkemystään ja usein he matkoilta palattuaan ovat kertoneet järjestöjemme tilaisuuksissa matkavaikutelmiaan sekä myöskin kirjoittaneet matkakuvauksia Tulevaisuus-lehteen.

ÄÄNIOIKEUS JA TULEVAISUUS 60 VUOTTA

Vuonna 1966

Äänioikeuden 60-vuotistilaisuuksia oli liiton puitteissa tavallaan useampiakin, koska kyseinen juhluvuosi huomioitiin useimmissakin liiton tilaisuuksissa. Mm. Miina Sillanpään 100-vuotäspäivän vieton yhteydessä, Tulevaisuus-lehdessä ja erilaisissa kokouksissa sekä muissa yhteisissä tilaisuuksissa. Samoin Tulevaisuudessa huomioitiin lehden merkkivuosi. Lehti täytti vuonna 1966 60 vuotta ja sai osakseen monenlaisia huomionosoituksia ja tukijoiltaan rahalahjoja.

HITON LÄHETYSTÖT

Perhe-eläkelaki. Liiton lähetystö, johon kuuluivat Tyyne Leivo-Larsson, Martta Salmela-Järvinen, Elli Nurminen, Impi Lukkarinen ja Helvi Raatikainen, kävivät marraskuun 12. p:nä 1965 sosiaaliministeri Juho Tenhiälän luona kiirehtimässä perhe-eläkelain aikaansaamista.

Siivousammateissa työskentelevät naiset. Pääministeri Rafael Paasion luona kävi 20.9.1966 liiton lähetystö, johon kuuluivat Tyyne Leivo-Larsson, Impi Lukkarinen ja Anu Karvinen, jättäen kirjelmän tutkimuksen suorittamiseksi siivousammateissa työskentelevien naisten työ- ja palkkausolojen selvittämiseksi.

"Erinäiset apurahat". Valtiovarainministeri Mauno Koiviston luona kävi 11.11.1966 liiton lähetystö, johon kuuluivat Elli Nurminen, Impi Lukkarinen, Aili Siiskonen, Martta Kulonen, Vappu Heinonen ja Anu Karvinen esittämässä, että valtion v. 1967 talousarvioon palautettaisiin 14 Plk luvun XVIII momentti 6 (7) "Erinäiset apurahat" vähävaraisten äitien lomanviettoiminnasta huolehtiville järjestöille 88.000 mk ja XIII luvussa "Kotikasvatuksen tukemistyö" lastenseimille 70.000 mk.

RETKEILYPÄIVÄT

Vuonna 1965

Sos.-dem. Liiton, Sos.-dem. Nuorisoliiton ja Sos.-dem. Naisliiton yhteiset liitto- ja retkeilypäivät järjestettiin 31. 7.—1. 8.1965 Piekämäellä. Juhlakulkueessa oli n. 1.800 henkilöä. Naisliiton jäseniä oli päivillä ilahduttavan runsaasti. Retkeilypäivien ennakkovalmisteluissa oli liittomme puolesta mukana Aune Seme. Juhlissa puhuivat Aili Siiskonen ja Aarre Simonen.

I

Vuonna 1966

Samoin kuin edellisenäkin vuonna, järjestivät Sos.-dem. Liitto, Sos.-dem. Nuorisoliitto ja Sos.-dem. Naisliitto yhteiset liitto- ja retkeilypäivät elokuun 6—7 päivinä 1966. Juhlapaikkana oli tällöin Hämeenlinna. Kulkueessa oli n. 2.000 henkilöä. Sos.-dem. Naisliiton jäsenistö oli juhlissa edustettuna erittäin runsaslukuisana. Ennakkovalmisteluissa oli liittomme puolesta mukana Aune Seme. Juhlissa puhuivat Tyyne Leivo-Larsson ja Olli J. Uoti.

LIITTOJUHLAT

Sos.-dem. Naisliiton liittojuhlat pidettiin Turussa kesäkuun 17—18. päivinä 1967. Liiton ohella osallistui juhlien järjestämiseen Turun

eteläisen vaalipiirin Sos.-dem. Naisten Piirijärjestö. Osanottajia oli juhlilla kaikkiaan n. 600 henkilöä.

Juhlan toimisto-, ruokailu ja yhtedsmajoitustiloina oli Martin koulu.

Avajaisjuhla vietettiin Turun Kaupunginteatterissa, jonka juhlasali oli kansoitettu lähes viimeistä sijaa myöten.

Ohjelmassa oli: Musiikkiesityksiä — Sarmion trio, Haukkojen esittämä, Martta Kulosen kirjoittama ja Raija Säteen ohjaama joukkotervehdys, puhe: naispiirin puheenjohtaja, kansanedustaja Vappu Heinonen, laulua — Ruohosen veljekset, huumoria — Kaarina Vahtonen ja Emil Saarinen, Turun kaupungin tervehdys — kaupunginjohtaja Väinö Leino, voimisteluesitys 8 — Pyrkivän tytöt, korokekeskustelu, johon osallistuivat alustajana Martta Salmela-Järvinen ja muina keskustelijoina Elli Nurminen, Olavi Saarinen, Raija Säde, Juhani Mattila ja Laila Lindbergh aiheena "Itsenäisyysajan kansainväliset suhteemme". Juhla päätettiin yhteisesti laulettuun Työväen Marssiin. Juhlan kuuluttajana toimi Laila Lindbergh.

Keskiyön Show, joka alkoi klo 23 pidettiin Urheiluseura Pyrkivän talossa. Sen järjestämisestä ja ohjelmasta vastasivat kokonaisuudessaan Sos.-dem. Nuorisoliitto paikallisen nuoriso-osaston kanssa. Puhujana Juhani Mattila. Päätteeksi 1V2 tuntia tanssia. Kuuluttajana Tauno Ahokas.

Pääjuhla pidettiin Kupittaaan Jalkapallostadionilla. Ohjelmassa: Musiikkia — Turun Työväenyhdistyksen soittokunta, johtajana kapellimestari Lars Erkkilä, lausuntaa — taiteilija Emil Saarinen, juhlapuhe — liiton puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson, kuorolaulua — Turun Työväenyhdistyksen Naiskuoro, ohjaajana Toivo Vasama, kansantanhuja — Sos.-dem. Naisliiton kansantanhuryhmät, ohjaajana Sanni Mantere, puhe — Sos.-dem. Liiton puheenjohtaja Aarre Simonen, Työväen marssi — soittokunta ja yleisö. Kuuluttajana Laila Lindbergh.

Juhlat olivat kokonaisuudessaan onnistuneet ja jäivät mieliin miellyttävänä jäsenistömme yhdessäolotilaisuutena.

EDUSKUNTAVAALIT

Vuoden 1966 eduskuntavaalit pidettiin 20—21. 3. Sos.-dem. Naisliiton ehdokkaat esiintyivät TPSL:n vaalilistoilla, joiden saama yhteinen äänimäärä oli 61.274. Sos.-dem. Naisliiton ehdokkaina olivat Tyyne Leivo-Larsson Helsingin vaalipiiristä, Vappu Heinonen Turun et. vaalipiiristä, Aili Siiskonen Mikkelin vaalipiiristä, Impi Lukkarinen Keski-Suomen vaalipiiristä ja Aili Simanainen Pohjois-Karjalan vaalipiiristä. Sos.-dem. Naisliiton ehdokkaat menestyivät v. —66 eduskuntavaaleissa erittäin hyvin, sillä valituiksi

tulivat Tyyne Leivo-Larsson 4.568 äänellä, Vappu Heinonen 4.529 äänellä, Impi Lukkarinen 7.600 äänellä ja Aili Siiskonen 5.993 äänellä. Aili Simanainen sai 224 ääntä.

PRESIDENTIN VALITSIJAMIESVAALIT

Tammikuussa 1968 toimitettavia Tasavallan Presidentin valitsijamiesvaaleja varten muodostettiin presidentti Urho Kekkosen uudelleen valitsemiseksi ns. suuri vaaliliitto, jonka muodostivat Sos.-dem. puolue, Keskustapuolue, Suomen Kansan Demokraattinen Liitto, Työväen ja Pienviljelijäin Sosialidemokraattinen Liitto sekä osa Ruotsalaisesta Kansanpuolueesta. Liberaalinen Kansanpuolue oli ilmoittanut tukevansa presidentti Urho Kekkosen uudelleen valintaa omana vaaliliittonaan. Vaikka vaalit suoritettiin v. 1968 tammikuussa jouduttiin varsinaiset vaalivalmistelut ja vaalivalistustyö suorittamaan vuoden 1967 puolella.

Vaaliliiton työtä suunnittelemaan ja ohjaamaan perustettiin toimikunta, johon kuului toimitsijoita kaikista vaaliliiton puolueista. Tämän toimikunnan yhteyteen perustetussa naisten toimikunnassa olivat liittomme edustajina Elli Nurminen ja Aune Seme.

Suuren vaaliliiton naisjärjestöille järjestettyyn tervehdyskäyntiin presidentti ja rouva Kekkosen luo presidentinlinnaan marraskuun 30. päivänä 1967 osallistui liitostamme edustajia lähes jokaisesta vaalipiiristä sekä liittotoimikunnan jäseniä yhteensä 16 henkilöä.

ULKOPOLITIIKAN LUENTOPÄIVÄT

Ulkopolitiikan luentopäivät pidettiin Helsingissä Balderin salissa tammikuun 23—24. päivinä 1965.

Luentopäivät avasi liiton puheenjohtaja Martta Salmela-Järvinen. Luentoja oli seuraavasti: Kansainvälinen taloudellinen yhteistyö — maisteri Jouko J. Voutilainen, YK ja sen järjestöt — valtiotiet, maist. Jaakko Iloniemi, Aseiden riisun täky symy s II maailmansodan jälkeen — majuri, valtiot, tri Risto Hyvärinen, Kansainvälinen politiikka — toimittaja Pasi Rutanen, Suomen ulkopolitiikka — pankinjohtaja, lakit. lis. Aarre Simonen. Osanottajia oli 84 henkilöä.

JÄRJESTÖTEHTÄVIEN KURSSIT

Liiton järjestäminä pidettiin Pieksämäellä Lomakoti Lomapirtissä järjestötehtävien kurssit elokuun 2—6. päivinä 1965. Osanottajia oli kursseilla 15. Kurssin ohjaajana Aune Seme. Kursseilla oli seu-

raavat luennot: Naisliikkeen historia ja omien sosiaalisten järjestöjen toiminta — Martta Salmela-Järvinen, Kotitaloudellinen toiminta — Elli Nurminen, Ammattiyhdistysliikkeen kysymyksiä — Helvi Raatikainen, Kansaneläke- ja sairausvakuutus — Aili Siiskonen, Periaatekysymykset — Impi Lukkarinen, Valistustyö- ja Tulevaisuus-lehti — Anu Karvinen, Ajankohtaista poliittisella rintamalla — Torsti Toivonen, Varhaisnuorisotyö — Kalevi Lehtonen, Opintotyö — Sulo Hentula. Käytännöllisen järjestötyön alalta oli kurssinohjaajan esityksinä — Puheenjohtajan tehtävät — sihteerin tehtävät — tilastot ja tiedonannot — lehtiselostukset sekä jokamiehen puhetaito. Lisäksi oli harjoituskokouksia ja harjoitustehtäviä. Kurssien aikana käytiin tervehdys- ja tutustumiskäynnillä Pieksämäen uudessa vanhainkodissa. Kurssilaisten toimesta laadittiin kurssi-kronikka ja harjoitettiin ohjelmaa päättäjäsillanviettoon. Illanvietossa puhui Impi Lukkarinen. Selostuksen Lomapirtin toiminnasta esitti kurssien aikana Rauha Perkinen.

KANSANTALOUDELLISEN KASVATUKSEN KURSSI

Liiton järjestämänä pidettiin Teiskossa Toninveräjän lomakodissa Kansantaloudellisen kasvatuksen kurssit elokuun 23—26 päivinä 1966. Kursseille pyrittiin saamaan osanottajat piireittäin, jolloin jokainen piiri olisi voinut lähettää 2 osanottajaa. Kaikki piirit eivät kuitenkaan olleet tilaisuudessa lähettämään osanottajia. Kaikkiaan oli kursseilla 20 henkilöä kahdeksasta piiristä.

Kurssin ohjaajana oli Aune Seme. Kurssit avasi Uiton varapuheenjohtaja Elli Nurminen osallistuen kursseille lähes koko ajan. Luentoja oli seuraavasti: Kansantalous käsitteenä 4 tuntia — maisteri Pekka Morri, Sosiaaliturva kansantaloudellisena tekijänä, 2 t — kansanedustaja Aili Siiskonen, Mitä ymmärrämme sosiaalisuomisella, 2 t — opintosihteeri Pentti Järvinen, Ulkomaankauppa —kotimaisen tuotannon kilpailijako? 2 t — dipl.ins. Veikko Linn, Kansainvälisen aseellisuuden merkitys kansantaloudellisena tekijänä 2 t — toimittaja Kai Niini, Työmarkkinajärjestöt ja tulonjako, 2 t — dipl.ins. Eelis Makkonen, Miten valtiovalta suunnittelee ja laskee kestokykynsä, 2 t — kansanedustaja Olli J. Uoti, Kuntien taloudellinen kantokyky, 2 t — sosiaalijohtaja Lasse Korppi, Naisten osuus työelämässä — maisteri Helvi Raatikainen. Kurssien aikana esitteli lomakodin toimintaa kannatusyhdistyksen puheenjohtaja Aino Toivonen. Kurssilaiset laativat kronikan sekä harjoittelivat ohjelmaa päättäjäsillanviettoon. Illanvietossa puhui Helvi Raatikainen.

KUNNALLISKURSSIT

Vuoden 1967 syyskaudella toimeenpantiin yhdessä TPSL:n kanssa

piirittäisiä kunnalliskursseja, joihin kutsuttiin osanottajiksi sekä naisia että miehiä. Kustannuksista vastasi TPSL.

Kursseja järjestettiin seuraavasti:

Helsingin piirin kurssit Lomakoti Kotorannassa lokakuun 28—29 päivinä. Kurssin ohjaajana Rauha Ruohonen.

Alustuksia: Sosialistinen kunnallispolitiikka — Pentti Järvinen, Helsingin kunnallispolitiikka — Rauha Ruohonen, Alueliitokset vai kuntien yhteistoiminta — Uno Nokelainen, Liiton ja Tulevaisuus-lehdet asiat — Elli **Nurminen**,
Osanottajia 60 henkilöä.

Uudenmaan piirin kurssit Lomakoti Kotorannassa marraskuun 11—12 päivinä. Kurssin ohjaajana Rauha Ruohonen.

Alustuksia: Äidin palkka — sosiaalihoitaja Kasanen Espoosta, Yleinen kunnallispolitiikka — Rauha Ruohonen, Kuntaudistus — Torsti Toivonen — Liiton ja Tulevaisuus-lehden asiat — Rauha Ruohonen. Osanottajia 70 henkilöä.

Turun eteläisen piirin kurssit Turussa Pyrkivän Urheilutalossa lokakuun 15. päivänä. Kurssin ohjaajana Rauha Ruohonen.

Alustuksia: Yleinen kunnallispolitiikka — Rauha Ruohonen. Alueliitoskysymykset — kaupunginjohtaja Väinö J. Leino. Osanottajia 40 henkilöä.

Turun pohjoisen piirin kurssit Ykstammen lomakodissa lokakuun 28—29 päivinä. Kurssin ohjaajana Aune Seme.

Alustuksia: Sosialistinen kunnallispolitiikka — Aune Seme. Opintoasiamiehen tehtävät kunnallisessa sivistystyössä — Raimo Melttä — Yleinen kunnallispolitiikka ja eläkekysymykset — Vieno Wallin — Naisliiton ja Tulevaisuus-lehden asiat — Aune Seme. Osanottajia 28 henkilöä.

Hämeen eteläisen piirin kurssit Lomakoti Järvelässä syyskuun 2—3 päivinä. Kurssin ohjaajana Rauha Ruohonen.

Alustuksia: Nuorisolaki ja kunnallinen nuorisotyö — nuorisohjaaja Kalevi Perho — Huoltoapulaki — sosiaalihoitaja Valkama — Kunnallispoliittinen ohjelma — valtuutettu Rauha Ruohonen — Liiton ja Tulevaisuus-lehden asiat — Rauha Ruohonen. Osanottajia 40 henkilöä.

Hämeen pohjoisen piirin kurssit Toninveräjän lomakodissa syyskuun 23—24 päivinä. Kurssin ohjaajana Aune Seme.

Alustuksia: Sosialistinen kunnallispolitiikka — opintosihteeri Pentti Järvinen — Yleinen kunnallispolitiikka — Aune Seme — Työeläkkeet lisäeläkkeineen — tiedotussihteeri Antti Suhonen — Yleiset sosiaaliset ja terveydelliset tehtävät — kunnanvaltuu-

tettu Aarne Etelä — Liiton ja Tulevaisuus-lehden asiat — Aune Seme.

Osanottajia 50 henkilöä.

Kymen piirin kurssit Kouvolassa VPK:n talossa lokakuun 1. päivänä. Kurssin ohjaajana Antti Lyytikäinen.

Alustuksia: Sosialistinen kunnallispolitiikka — sosiaalijohtaja Lasse Korppi — Poliittinen tilanneselostus — järjestösihteeri Aarne Selin — Liiton ja Tulevaisuus-lehden asiat — Elli Nurminen.

Osanottajia 60 henkilöä.

Mikkelin piirin kurssit Mikkelin Mäntyniemessä syyskuun 23—24. päivinä. Kurssin ohjaajana Rauha Ruohonen.

Alustuksia: Yleinen kunnallispolitiikka — Rauha Ruohonen
Seutukaavakysymykset — kaupunginjohtaja Ensio Häyrinen —
Sosiaaliturva — kansanedustaja Aili Siiskonen.

Osanottajia 80 henkilöä.

Pohjois-Karjalan piirin kurssit Joensuussa marraskuun 12. päivänä. Kurssin ohjaajana Pauli Rantanen.

Alustuksia: Sosialistinen kunnallispolitiikka — Pentti Järvinen
Tulevaisuus-lehden ja liiton asiat — Vieno Jauhiainen — Sosiaalipoliittisia kysymyksiä — Vieno Jauhiainen.

Osanottajia 15 henkilöä.

Keski-Suomen piirin kurssit Lomakoti Nurmelassa Vesangalla 30. 9.—1.10. Kurssin ohjaajana Rauha Ruohonen.

Alustuksia: Sosialistinen kunnallispolitiikka — Pentti Järvinen
— Vesien käyttö ja asemakaavoitus — diplins. Seppo Oinonen
— Yleinen kunnallispolitiikka — Rauha Ruohonen.

Osanottajia 34 henkilöä.

Pohjanmaan piirin kurssit Kokkolan työväentalossa marraskuun 19. päivänä. Kurssin ohjaajana Onni Pikkarainen.

Alustuksia: Yleinen kunnallispolitiikka — Lasse Korppi — Sosiaalipoliitiikka — Lasse Korppi — Liiton ja Tulevaisuus-lehden asiat — Aune Seme.

Osanottajia 25 henkilöä.

TAMPEREEN KUNNALLISPÄIVÄT

Koko maata käsittävät Kunnallispäivät järjestettiin Tampereella Työväenopisto Sampolan suojissa sunnuntaina marraskuun 26. päivänä 1967. Päivien avauksen suoritti liiton puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson. Puheenjohtajina toimivat Tyyne Leivo-Larsson Helsingistä, Kaisa Hiilelä Tampereelta ja Impi Lukkarinen Jyväskylästä.

Päivien ohjelmassa oli seuraavat luennot:

Valtio ja kunta sosiaalisessa kentässä — puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson.

Mihin menevät kuntien varat — Jaostopäällikkö Uuno Nokelainen.

Kuntaudistus- ja seutukaavakysymykset — kaupunginjohtaja Ensio Häyrinen.

Päivien päättäjäissanat esitti kansanedustaja Impi Lukkarinen. Osanottajia oli 150 henkilöä.

Lauantaina 25.11. oli Tampereen Työväenteatterin esitykseen "Laulava Trappin perhe" varattu lippuja niitä varten, jotka olivat tulleet Tampereelle jo kokousta edeltäneenä iltana. Näitä oli 71 henkilöä.

JÄRJESTÖKÄYNTJÄ

Palkattua järjestäjätyövoimaa ei liitolla kertomuskauden aikana ole ollut.

Yhteyksiä perusjärjestöihin on pidetty piirijärjestöjen avulla. Helpoimmin tämä on ollut toteutettavissa piireissä, joissa on ollut oma naiskansanedustaja. Myös eräissä piireissä on voitu jossakin määrin suorittaa järjestökäyntejä liiton toimitsijain tai muiden henkilöiden avulla. Näitä matkoja on suoritettu seuraavasti:

Vieno Jauhiainen on v. 1965 ollut matkoilla Kuopion, Mikkelin ja Keski-Suomen piireissä yhteensä 27 matkapäivää ja v. 1966 30 matkapäivää.

Sirkka-Liisa Pajunen on v. 1967 ollut matkoilla Hämeen pohj. piirissä yhteensä 6 matkapäivää.

Turun eteläisen piirin piiritoimikunnan jäsenet ovat liiton päivärahojen puitteissa suorittaneet yhteensä 12 järjestökäyntiä v. 1965.

Matkoja ovat lisäksi suorittaneet: Aili Siiskonen Kuopion Sos.-dem. Naiset r.y:n tilaisuuteen 2. 11. 1966.

Aune Seme Tampereen pohjoiseen piiriin 8—10. 9.1965 ja Varkauden Sos.-dem. Naisyhdistykseen 25. 4.1966.

Järjestöjen toimeen panemissa vaalituloisuusissa ovat liittotoimikunnan jäsenet ja kansanedustajat käyneet seuraavasti: Savonlinnassa 6. 2. 1966 Tyyne Leivo-Larsson ja Aili Siiskonen. Helsingissä naispiirin tilaisuudessa 10. 2.1966 Tyyne Leivo-Larsson.

Hämeenlinnassa naispiirin tilaisuudessa 13.2. 1966 Olli J. Uoti. Jyväskylässä ja Äänekoskella 13—14. 2.1966 Tyyne Leivo-Larsson ja Impi Lukkarinen.

Turussa 27. 2.1966 Tyyne Leivo-Larsson ja Vappu Heinonen.

PIIRIJÄRJESTÖJEN VUOSI- JA NEUVOTTELUKOKOUKSET

Vuosi 1965

Vuonna 1965 pidettiin piirikokoukset 10 Sos.-dem. Naisliiton piiri-järjestössä. Kokouksissa käsiteltiin liiton kunniapuheenjohtajan Martta Salmela-Järvisen laatima alustus: "Järjestötoiminnan elvyttäminen".

Kokoukset pidettiin seuraavasti:

Helsingin piirin kokous huhtikuun 21. päivänä Helsingissä. Liiton edustajana Impi Lukkarinen, joka esitti myös poliittisen tilannekatsauksen.

Uudenmaan piirin kokous huhtikuun 25. päivänä Helsingissä. Liiton edustajana Elli Nurminen.

Turun eteläisen piirin kokous huhtikuun 4. päivänä Piikkiössä. Liiton edustajana Aune Seme.

Turun Pohjoisen piirin kokous huhtikuun 26. päivänä Porissa. Liiton edustajana Laura Brander-Wallin.

Hämeen eteläisen piirin kokous huhtikuun 25. päivänä Hämeenlinnassa. Liiton edustajana Aune Seme.

Hämeen pohjoisen piirin kokous maaliskuun 28. päivänä Teiskossa Toninveräjän lomakodissa. Liiton edustajana Elli Nurminen.

Kymen piirin kokous maaliskuun 21. päivänä Kouvolassa. Liiton edustajana Elli Nurminen.

Mikkelin piirin kokous Maaliskuun 14. päivänä Mikkelin Mäntyniemessä. Liiton edustajana Aune Seme.

Pohjois-Karjalan piirin kokous huhtikuun 4. päivänä Joensuussa. Liiton edustajana Aili Siiskonen.

Keski-Suomen piirin kokous maaliskuun 14. päivänä Jyväskylässä. Liiton edustajana Impi Lukkarinen.

Vuosi 1966

Vuoden 1966 piirikokouksissa käsiteltiin liiton puheenjohtajan Tyyne Leivo-Larssonin laatima alustus: "Naisetkin ovat ihmisiä". Kokouksia pidettiin 11 vaalipiirissä seuraavasti:

Helsingin piirin kokous huhtikuun 21. päivänä Helsingissä. Liiton edustajana Tyyne Leivo-Larsson.

Uudenmaan piirin kokous huhtikuun 24. päivänä Helsingissä. Liiton edustajana Tyyne Leivo-Larsson.

Turun eteläisen piirin kokous huhtikuun 17. päivänä Kalannissa. Liiton edustajana Helvi Raatikainen.

Turun pohjoisen piirin kokous maaliskuun 6. päivänä Kauttualla. Liiton edustajana Laura Brander-Wallin.

Hämeen eteläisen piirin kokous huhtikuun 24. päivänä Viialassa. Liiton edustajana Elli Nurminen.

Hämeen pohjoisen piirin kokous toukokuun 22. päivänä Tampe-
reella. Liiton edustajana Tyyne Leivo-Larsson.
Kymen piirin kokous maaliskuun 13. päivänä Lappeenrannassa.
Liiton edustajana Aune Seme.
Mikkelin piirin kokous huhtikuun 23. päivänä Mikkelin Mäntynie-
messä. Liiton edustajana Aune Seme.
Pohjois-Karjalan piirin kokous huhtikuun 24. päivänä Joensuussa.
Liiton edustajana Aune Seme.
Keski-Suomen piirin kokous huhtikuun 3. päivänä Jyväskylässä.
Liiton edustajana Rauha Ruohonen.
Lapin piirin kokous toukokuun 17. päivänä Rovaniemellä. Liitosta
ei ollut edustajaa.

Vuosi 1967

Vuoden 1967 piirikokouksissa käsiteltiin Martta Salmela-Järvisen
kirjoittama alustus: "Itsenäisyytemme juhluvuosi". Piirikokouksia
pidettiin 10 vaalipiirissä seuraavasti:

Helsingin piirin kokous huhtikuun 20. päivänä Helsingissä. Liiton
edustajana Tyyne Leivo-Larsson.
Uudenmaan piirin kokous huhtikuun 16. päivänä Helsingissä. Liiton
edustajana Aune Seme.
Turun eteläisen piirin kokous huhtikuun 16. päivänä Raisiossa.
Liiton edustajana Rauha Ruohonen.
Turun pohjoisen piirin kokous huhtikuun 9. päivänä Porissa. Liiton
edustajana Aili Siiskonen.
Hämeen eteläisen piirin kokous huhtikuun 16. päivänä Valkeakos-
kella. Liiton edustajana Martta Salmela-Järvinen.
Lisäksi 5. 3. järjesti Valkeakoskella Hämeen et. piiri taloudellisen
neuvottelutilaisuuden. Liiton edustajana Elli Nurminen.
Hämeen pohjoisen piirin kokous, joka samalla oli naispiirin 50-
vuotisjuhlakokous huhtikuun 16. päivänä Teiskossa Toninverä-
jän lomakodissa. Liiton edustajana Tyyne Leivo-Larsson.
Kymen piirin kokous huhtikuun 9. päivänä Kouvolaassa. Liiton
edustajana Rauha Ruohonen.
Mikkelin piirin kokous toukokuun 7. päivänä Mikkelin Mäntynie-
messä. Liiton edustajana Vappu Heinonen.
Pohjois-Karjalan piirin kokous toukokuun 21. päivänä Joensuussa.
Liiton edustajana Rauha Ruohonen.
Keski-Suomen piirin kokous huhtikuun 9. päivänä Jyväskylässä.
Liiton edustajana Impi Lukkarinen.

MUITA TAPAHTUMIA

Vuonna 1965 valmistutti liittotoimikunta T:mi Delectassa 200 kpl.
liiton seinätunnusta, joka on poltetusta fajanssista teakpuiselle

alustalle kiinnitetty liiton merkki. Seinätunnus on järjestöjen ja yksityisten jäsenten ostettavissa kappalehintaan mk 10,—.

Työväen Sivistysliitto on valmistuttanut Martta Salmela-Järvisen kirjasta "Kun se parasta on ollut" opintosuunnitelman. Sen on valmistanut Tuulikki Haro.

"ITSENÄISYYTEMME JUHLAVUOSI" kirjoituskilpailu julistettiin liiton toimesta keväällä 1967. Jatkoaikoinen se kesti v. 1967 loppuun saakka. Kilpikirjoituksen tuli tavalla tai toisella liittyä itsenäisyytemme aikaan, esim. kohtalon, muiston, paikan tms. muodossa. Liittotoimikunta valitsi palkintolautakunnan ja siihen tulivat Tyyne Leivo-Larsson, Martta Salmela-Järvinen, Impi Lukkarinen ja Martta Kulonen.

Suomen Pakolaisapu-Finlands Flyktinghjälp r.y:n joulukynttilöitä on liiton jäsenien toimesta myyty v. 1966 4.600 kappaletta ja v. 1967 3.000 kappaletta.

TULEVAISUUS

Tulevaisuus-lehden neuvottelukuntaan valittiin edustajakokouksen jälkeen seuraavat henkilöt: Laura Brander-Wallin Pori, Kaisa Hiihelä Tampere, Katri Honkala Oulu, Alma Kaiponen Riihimäki, Elisabet Järvinen Helsingin mlk., Sylvi Kaskinen Turku, Martta Kulonen Helsinki, Kirsti Laukkanen Jyväskylä, Ellen Rantanen Tapiola, Laila Lindbergh Helsinki, Martta Miettinen Kokkola, Elli Nurminen Helsinki, Rauha Ruohonen Helsinki, Aili Siiskonen Mikkeli, Helinä Tuomi Helsinki ja Kerttu Värn Rovaniemi.

Lehden toimitusneuvostoon ovat kuuluneet Tyyne Leivo-Larsson, Martta Salmela-Järvinen, Impi Lukkarinen, Helvi Raatikainen ja Anu Karvinen.

Lehden painopaikkana on koko kolmivuotiskauden ollut Kirjapaino Libris Helsingissä.

Lehden päätoimittajana on koko kolmivuotiskauden ollut Anu Karvinen. Lehteä on ilmestynyt 12 numeroa vuodessa siten, että kaikkina vuosina heinä—elokuun numero ja vuonna 1967 maaliskuun—huhtikuun numero on ilmestynyt kaksoisnumerona.

Lehden 60-vuotisen ilmestymisen merkkivuoden kunniaksi järjestettiin juhlavastanotto 8.12. liiton toimistossa, johon oli myös järjestetty pienoisnäyttely. Näyttelyn rakensi Matti Kulonen korvauksetta näyttelystä otettuja valokuvia vastaan. Onnittelukäynnin, kukkasin, sähkösanomin ja lahjoin onnitteli 60-vuotiasta lehteä yhteensä 92 yksityishenkilöä ja yhteisöä.

Juhlaillalliset järjestettiin Klaus Kurjessa.

Tulevaisuuden vaalinumero helmikuussa 1966. V. 1966 eduskuntavaaleja silmällä pitäen julkaistiin Tulevaisuus 2/66 erikoisena vaalinumeronä. Lehden painos oli 30.000 kpl. ja ylijäämä, joka jäi

vakiotilaajat huomioiden, jaettiin vaalitietouslehtenä vapaasti kaikkialla maassa.

Vuosi 1965

Vuoden 1965 asiamieskilpailun voittajat olivat seuraavat henkilöt:

1. palkinto: Vieno Jahn, Valkeakoski — esine oman harkinnan mukaan arvoltaan 120,—.
2. ja 3. palkintoa ei jaettu.
4. palkinto: Anna Penttinen, Äänekoski — esine oman harkinnan mukaan arvoltaan 40,—.
5. palkinto: Kerttu Lahtinen, Rovaniemi — esine oman harkinnan mukaan arvoltaan 30,—.
6. palkinto: Kaisa Hiilelä, Tampere — esine oman harkinnan mukaan arvoltaan 25,—.
7. palkinto: Vappu Heinonen, Turku — esine oman harkinnan mukaan arvoltaan 18,—.
8. palkinto: Eva Martikka, Joutseno — hiton pienoislippu tankoineen.

Hopeisen Tulevaisuus-lusikan saivat Ida Airaksinen Korso, Hilja Hagfors Jyväskylä, Aino Roisko Löytö, Ida Räsänen Savonlinna, Aino Toivonen Tampere, Anna Virtanen Lohja ja Ellen Virtanen Turku.

Joulukuun asiamiesten kilpailun I-sarjan voitti Ida Räsänen, Savonlinna ja II-sarjan Anna Virtanen Lohja.

Viikonloppukursseja ja Tulevaisuus-lehden asiamieskokouksia pidettiin syksyllä 1965 seuraavasti:

Uudenmaan ja Helsingin piiri. Yhteiset viikonloppukurssit Helsingissä lokakuun 16—17. päivinä. Ohjaajana Aune Seme. Ohjelmissa Eduskuntatyö: Martta Salmela-Järvinen, Haukkatyö: Laila Lindbergh, Kotineuvontatoiminta ja maistiaiset Elli Nurminen ja Aili Kiljunen, Poliittinen tilanneselostus Aarre Simonen.

Helsingin piirin asiamieskokous Helsingissä marraskuun 18. päivänä. Liiton edustajana Tyne Leivo-Larsson.

Uudenmaan piirin asiamieskokous lomakoti Aarnipirtissä marraskuun 14. päivänä. Liiton edustajana Anu Karvinen.

Turun eteläinen piiri viikonloppukurssi ja asiamieskokous lomakoti Tammilehdossa lokakuun 2—3. päivinä. Liiton edustajana Aune Seme. Muina luennoitsijoina Raija Säde, Vappu Heinonen ja Pekka Virtanen.

Turun pohjoisen piirin asiamieskokous lomakoti Ykstammessa syyskuun 26. päivänä. Liiton edustajana Anu Karvinen.

Hämeen eteläisen piirin asiamieskokous Hämeenlinnassa syyskuun 12. päivänä. Liiton edustajana Elli Nurminen.

Hämeen pohjoisen piirin asiamieskokous Tampereella marraskuun 11. päivänä. Liiton edustajana Martta Kulonen.

Kymen piirin asiamieskokous Kouvolassa marraskuun 21. päivänä. Liiton edustajana Anu Karvinen.

Mikkelin piirin viikonloppukurssi ja asiamieskokous Pieksämäellä Lomakoti Lomapirtissä marraskuun 20—21. päivinä. Liiton edustajana Aune Seme. Muina luennoitsijoina Sulo Hentula Työväen Sivistysliitosta ja Kalevi Lehtonen Haukkaliitosta.

Pohjois-Karjalan piirin asiamies- ja neuvottelukokous Joensuussa marraskuun 28. päivänä. Liiton edustajana Aune Seme ja Haukkaliitosta Tauno Ahokas.

Keski-Suomen piirin viikonloppukurssit ja asiamieskokous Äänekoskella Lomakoti Tyynelä-Niemelässä lokakuun 9—10. päivinä. Liiton edustajana Aune Seme. Muina luennoitsijoina Impi Lukkarinen, Tuulikki Haro ja Sulo Hentula.

Vuosi 1966

Vuoden 1966 asiamieskilpailun arvonnassa palkintosijat jakaantuivat seuraavasti:

1. palkinto: Maire Ahonen, Äänekoski — esine oman harkinnan mukaan arvoltaan 120,—.
2. palkintoa ei jaettu.
3. palkinto: Vieno Jahn, Valkeakoski — esine oman harkinnan mukaan arvoltaan 50,—.
4. palkinto: Ellen Virtanen, Turku — esine oman harkinnan mukaan arvoltaan 40,—.
5. palkinto: Ida Airaksinen, Korso — esine oman harkinnan mukaan arvoltaan, 30,—.
6. palkinto: Fanni Front, Jyväskylä — esine oman harkinnan mukaan arvoltaan 25,—.
7. palkinto: Aino Toivonen, Tampere — esine oman harkinnan mukaan arvoltaan 18,—.
8. palkinto: Fanny Salonen, Riitälä — 3-haarainen kynttilänjalka. Tulevaisuus-lusikan saivat Hilja Hagfors Jyväskylä, Saima Heikkilä Helsinki ja Aino Roisko Löytö.

Asiamies- ja neuvottelukouksia pidettiin syksyllä 1966 seuraavasti:

Helsingin piirin asiamieskokous Helsingissä lokakuun 20. päivänä. Liiton edustajana Martta Salmela-Järvinen.

Uudenmaan piirin asiamieskokous Helsingissä lokakuun 30. päivänä. Liiton edustajana Martta Kulonen.

Turun eteläisen piirin asiamieskokous Turussa lokakuun 16. päivänä. Liiton edustajana Anu Karvinen.

Turun pohjoisen piirin asiamieskokous Porissa marraskuun 13 päivänä. Liiton edustajana Laura Brander-Wallin.

Hämeen eteläisen piirin asiamieskokous Hämeenlinnassa syyskuun 25. päivänä. Liiton edustajana Martta Kulonen.

Hämeen pohjoisen piirin asiamieskokous Tampereella lokakuun 23. päivänä. Liiton edustajana Martta Salmela-Järvinen.

Kymen piirin asiamieskokous Kouvolassa marraskuun 13. päivänä Liiton edustajana Martta Kulonen.

Mikkelin piirin asiamieskokous Savonlinnassa Lomakoti Hirvasrannassa lokakuun 16. päivänä. Liiton edustajana Aili Siiskonen.

Pohjois-Karjalan piirin asiamieskokous Joensuussa marraskuun 20. päivänä. Liiton edustajana Aili Siiskonen.

Keski-Suomen piirin asiamieskokous Jyväskylässä marraskuun 13. pnä. Liiton edustajana Impi Lukkarinen.

Oulun piirin asiamieskokous Oulussa syyskuun 7. päivänä. Liiton edustajana Aune Seme.

Edellä mainittujen asiamieskokousten lisäksi on Aune Seme ollut Päivän Sanomien asiamieskokouksissa seuraavasti:

Kemijärvellä ja Rovaniemellä syyskuun 4. päivänä, Kemissä syyskuun 5. päivänä ja Kyläjoki—Tornio syyskuun 6. päivänä.

Vuosi 1967

Vuoden 1967 asiamieskilpailun arvonnassa jakaantuivat palkinnot seuraavasti: ~

1. palkinto: Vieno Jahn, Valkeakoski — 2 viikon oleskelu jossa-kin Äitien Lomahuollon alaisessa lomakodissa
2. ja 3. palkintoa ei jaettu.
4. palkinto: jaettiin kahdelle henkilölle: Selma Hokkanen, Mikkelin ja Maire Ahonen Äänekoski, kummallekin 1 viikon oleskelu lomakodissa.
5. palkinto: Saima Heikkilä, Helsinki — 1 viikon oleskelu lomakodissa.
6. palkinto: Fanni Front, Jyväskylä — 3 vuorokauden oleskelu lomakodissa.
7. palkinto: Milja Penttilä, Tapiola — 3 vuorokauden oleskelu lomakodissa.
8. palkinto: Kaisa Hiilelä, Tampere — kynttilänjalka.

Tulevaisuus-lusikan saivat Aino Toivonen Tampere ja Ellen Virtanen Turku.

Tulevaisuus-lehden asiamieskokouksia pidettiin syksyllä 1967 seuraavasti:

Helsingin piirin asiamieskokous Kunnallispäivien yhteydessä Lomakoti Kotorannassa lokakuun 28. päivänä. Liiton edustajana Elli Nurminen.

Uudenmaan piirin asiamieskokous Kunnallispäivien yhteydessä Lomakoti Kotorannassa marraskuun 11. päivänä. Liiton edustajana Rauha Ruuhonen.

Turun eteläisen piirin asiamieskokous Turussa marraskuun 12. päivänä. Liiton edustajana Vappu Heinonen.

Turun pohjoisen piirin asiamieskokous Kunnalliskurssien yhteydessä Lomakoti Ykstammessa lokakuun 29. päivänä. Liiton edustajana Aune Seme.

Hämeen eteläisen piirin asiamieskokous Kunnallispäivien yhteydessä Lomakoti Järvelässä syyskuun 2. päivänä. Liiton edustajana Rauha Ruuhonen.

Hämeen pohjoisen piirin asiamieskokous Kunnallispäivien yhteydessä Toninveräjän lomakodissa syyskuun 23. päivänä. Liiton edustajana Aune Seme.

Kymen piirin asiamieskokous Kunnallispäivien yhteydessä Kouvolassa lokakuun 1. päivänä. Liiton edustajana Elli Nurminen.

Mikkelin piirin asiamieskokous Pieksämäellä Lomakoti Lomapirtissä lokakuun 29. päivänä. Liiton edustajana Tyyne Leivo-Larsson.

Pohjois-Karjalan piirin asiamieskokous Kunnalliskurssien yhteydessä Joensuussa marraskuun 12. päivänä. Liiton edustajana Vieno Jauhiainen.

Keski-Suomen piirin asiamieskokous Lohikosken työväentalossa marraskuun 12. päivänä. Liiton edustajana Aune Seme. Lisäksi oli Impi Lukkarisen alustus koulu-uudistuksesta.

Pohjanmaan piirin asiamieskokous Kunnalliskurssien yhteydessä Kokkolan työväentalossa marraskuun 19. päivänä. Liiton edustajana Aune Seme.

LOPUKSI

Edellä on kerrottu liiton toiminta sellaisena kuin se ilmenee pöytä- ym. asiakirjoista. Liittotoimikunta kiittää kaikkia, jotka ovat avustaneet sen työtä samoin kaikkia järjestöissämme toimineita kuluneesta työkaudesta. Paljon olisi ollut tehtävää ja suunnitelmia, mutta rahan ja työvoiman puute on pakottanut luopumaan niistä.

Liittotoimikunta jättää toimintakertomuksen kokousedustajien hyväntahtoisen tarkastuksen ja arvioinnin varaan.

Liittotoimikunta

ALUSTUKSIA

Sos.-dem. Naisliiton XXV edustajakokoukselle

Toimintasuunnitelmia

Naisten itsenäinen poliittinen toiminta Sos.-dem. Naisliiton piirissä tänään, niinkuin jo lähes seitsemänkymmenen vuoden ajan, on antanut oman voimakkaan leimansa Suomen yhteiskunnalliseen elämään, sen kehittymiseen ja toivon mukaan edelleen jatkuvaan kehittämiseen. Suomen eduskunnassa on liittomme puheenjohtaja ja kolme muuta Sos.-dem. Naisliiton toimikunnan jäsentä kansanedustajina viemässä eteenpäin nimenomaan työväenluokan asioita. Maamme kunnalliselämään osallistuu myöskin monia Sos.-dem. Naisliiton jäseniä joko valtuustoissa tai kunnallisissa luottamustoimissa.

On kuitenkin todettava, että niin edustus eduskunnassa kuin myös kunnallisvaltuustoissa sos.-dem. naisliikkeen osalta on liian vähäinen. Tämä päivä ja tulevaisuus velvoittavat naisliikettämme entistä voimakkaampiin ja tuloksellisempiin ponnistuksiin yhteiskunnallisen vastuun lisäämiseksi jäsenistömme piirissä. Siksi juuri yhdistyksillämme, jotka ovat kaiken toimintamme perusvoima ja alkuunpanija, onkin jatkuvasti laaja työkenttä edessään toimia työväestön ja vähäväkisten etujen hyväksi. Vastukset eivät saa lannistaa meitä, vaan päinvastoin, mitä enemmän vaikeuksia tiellemme asetetaan porvarillismielisten ja muiden meitä vastustavien taholta, sitä voimakkaammin ja intomielisemmin on meidän lähdettävä uudistusten ja ennakkoluulottomien sekä yhteiskuntaa edistävien asioiden tielle. Kunnioitamme mennyttä ja arvostamme niitä arvokkaita aikaansaannoksia, joita olemme perineet edeltäjiltämme. He tekivät uraa uurtavaa työtä juuri siksi, että me, tämän päivän sosialidemokraattiset naiset, jatkaisimme sitä ja veisimme kansamme yhä parempaan hyvinvointiin. Jokainen järjestö liikkeemme piirissä on toiminnallemme arvokas, ja jokainen yksityinen jäsen järjestöissämme on tärkeä, sillä yksityisten jäsentemme voimalla luomme järjestökokonaisuuden, joka kykenee taistelemaan demokraattisin keinoin porvarillista ja yksityisomistuksellista taloudellista määräämisvaltaa vastaan.

Meistä jokaisesta yksilönä ja järjestönä riippuu tulevan toimintamme voimistuminen ja eteenpäin meneminen. Niinpä tulevat toimintavuodet 1969—1971 velvoittavatkin meitä itsekutakin työskentelemään parhaalla ja tuloksellisimmalla tavalla. Vaaleissa, jotka ovat tärkeimmät poliittisen voimamme lisäämiseen tähtäävän toimintamme kohteet, on meidän jokaisen yksilönä ja ryh-

mänä pyrittävä valloittamaan valitsijat ja lisättävä edustajiemme määrää niin eduskunnassa kuin kunnallisissa valtuustoissa ja lautakunnissa. Tiedämme jokainen, että liittomme jäsenet tekevät parhaita työtä yhteiskuntamme hyväksi ja demokratian eteenpäin viemiseksi. Olla mielipiteiltään sosialidemokraatti, ei ole pelkkä fraasi, vaan ennen kaikkea velvoite. Myöskin me jokainen tiedämme, että sosialidemokraattiset naiset täyttävät parhaimmalla tavalla omaksumansa aatteen. Kunnioittakaamme perinteitä, menneen ajan taisteluja ja saavutuksia, pitäkäämme jalkamme maassa tämän päivän asioihin kantaa ottaessamme ja niitä hoidaessamme, samalla kuitenkin suuntaamme katseemme ja tehtävämme tulevaisuuteen, sillä sosialismin toteutuminen ja tulevaisuus ovat yhtä.

Vaali toiminta

Poliittisena järjestönä toimintamme on käytännöllisesti katsoen suurelta osaltaan vaalityötä. Periaatteittemme mukaisen yhteiskuntapolitiikan toteutuminen riippuu poliittisista voimasuhteista, so. siitä kuinka paljon meillä on vaikutusvaltaa esim. eduskunnassa ja kunnallisvaltuustoissa. Koska nämä voimasuhteet ratkaistaan vaaleissa, on kaikki se työ, joka järjestöissä tehdään asiamme ja toimintamme tunnetuksi tekemiseksi, työtä vaalien hyväksi — samoin se on työtä yhteiskunnallisen vaikutusvaltamme lisäämiseksi. Näin ollen toimiminen järjestöissä ei ole toimintaa vain järjestön itsensä vuoksi. Se ei myöskään saa muodostua pelkästään jäsenistön viihdytystoiminnaksi, sillä sellaisena se ei enää palvele järjestömme alkuperäistä tarkoitusta. Tässä on sopivalla tavalla yhdistettävä aatteellinen ja viihteellinen toiminta.

Tavoitteet:

1. Määrätietoisien toiminnan avulla pyritään jäsenistön lisäämiseen suurten äänestäjäjoukkojen keskuudessa järjestämällä erilaisia valistustilaisuuksia muulloinkin kuin vain vaalien edellä.
2. Naisedustajien lukumäärän lisäämiseen niin eduskunnassa kuin valtuustoissa pyritään kaikissa valtiollisia vaaleja koskevissa vaalipiireissä ja kaikissa kunnissa asettamalla vaalilistoille naisehdokkaita, ja heidän valituksi tulemisekseen tehdään määrätietoista yleistä- ja henkilökohtaista vaalityötä.
3. Ehdokkaiden nimeäminen on suoritettava huolella ja sitten kaikki yhden puolesta liikkeelle. Yhdellä tarkoitetaan tässä kaikkia nimettyjä ehdokkaita. Naisia on hyvä nimetä useita ehdokkaiksi, sillä valitsijain on saatava valita myös naista äänestäessään.
4. Vaalien edellyttämiin käytännön tehtäviin, kuten vaalitulaisuuks-

- . sien järjestämiseen, mainosten ja lentolehtisten levittämiseen ym. osallistutaan aktiivisesti.
- 5. Taloudellisten mahdollisuuksien puitteissa julkaisee Sos.-dem. Naisliitto naisehdokkaita esitteleviä lentolehtisiä ja mainoksia.

Juhla- ja retkeilytoiminta

1. Koska paikallisten yleisöjuhlien järjestäminen monin paikoin tuottaa vaikeuksia sopivien huoneistotilojen puutteessa, kannattaisi miettiä mitä mahdollisuuksia meillä olisi "vanhan hyvän ajan" kesäjuhlien henkiin herättämiseksi. Yhdessä TPSL:n yhdistysten kanssa järjestettynä niistä saattaisi muodostua hyvinkin varteen otettavia ja onnistuneita juhlatilaisuuksia sekä jäsenistölle että työstämme kiinnostuneille.
2. Äitienpäivä- ja kansainvälisen naistenpäivän tilaisuuksia järjestetään entiseen tapaan paikallisista oloista riippuen joko yleisöjuhlina tai järjestöväen omina tilaisuuksina.
3. Perusjärjestöjen olisi mahdollisuuksiensa mukaan pyrittävä järjestämään yhteisiä retkiä, esim. teatterikäyntejä, tutustumiskäyntejä historiallisesti mielenkiintoisille paikoille, sekä vuoroin-vieraissa-käyntejä lähipaikkakuntien rinnakkaisjärjestöihin jne.
4. Piirittäisiä retkeilypäiviä voidaan järjestää joko yksi piiri erikseen tai useammat piirit yhdessä.
5. Muita juhlatilaisuuksia voidaan järjestää sekä piirien, että perusjärjestöjen toimesta mahdollisuuksien mukaan.
6. TULin liittojuhlille v. 1969 sekä TPSL:n järjestämille liitto- ja retkeilypäiville olisi osallistuttava kunkin yhdistyksen tai piirin mahdollisuuksien mukaisesti.
7. Sos.-dem. Naisliiton perustamisesta tulee kuluneeksi v. 1970 heinäkuun 4—6 pnä 70 vuotta. Juhla järjestettäneen Helsingissä tai muualla suuren vaalijuhlan merkeissä eduskuntavaaleja silmällä pitäen.

Kasvatus- ja kurssitoiminta

Aatteellisessa järjestötoiminnassa jäsenistön keskuudessa suoritettava valistus- ja kasvatustyö on aina ja kaikkina aikoina ajankohdasta. Yleinen koulupakko aikanaan ei poistanut tätä tarvetta. Sitä ei liioin poista peruskoulun toteutuminen eikä yleensä kehittyneen yhteiskunnan koulutoimi.

Erityisen tarpeellista kasvatus- ja muu kurssitoiminta on uusien järjestöjen sekä uusien jäsenten keskuudessa.

Asetettavat tavoitteet:

1. Naisyhdistykset kiinnittävät entistä suurempaa huomiota valistus- ja kurssitoimintaan järjestämällä erilaisia kurssi- ja luen-

- totilaisuuksia. Liitto auttaa mahdollisuuksiensa mukaan järjestöjä tässä työssä.
2. Opintokerhotoimintaa pyritään saamaan aikaan kaikissa perusjärjestöissä.
 3. Opintoasiamies tulisi valita a) jokaiseen naispariin, b) jokaiseen naisyhdistykseen.
 4. Opintotyössä kehoitetaan naisyhdistyksiä käyttämään Työväen Sivistysliiton kirjekursseja ja opintosuunnitelmia.
 5. Mahdollisuuksien mukaan pyritään järjestämään jokaisessa vaalipiirissä ainakin kerran vuodessa 2—3 päiväiset koko piiriä käsittävät viikonloppukurssit kulloinkin ajankohtaisen kysymyksen tai muun yhteisen asian merkeissä.
 6. Piiritoimitsijakursseja järjestetään taloudellisten mahdollisuuksien mukaan liiton toimesta tai liiton kanssa.
 7. Liitto järjestää koko maata käsittäviä luento- ja neuvottelupäiviä mahdollisuuksien mukaan.
 8. Koko maata käsittävät toimitsijakurssit, aikaisemmin järjestettyjen puhetaidonkursseiden tapaan, pyritään järjestämään mikäli mahdollista, joka vuosi kesäkauden aikana liiton toimesta.

Julkaisutoiminta

Sos.-dem. Naisliiton äänenkannattajan, Tulevaisuus-lehden levitystyö asettaa jäsenistön ja asiamiehet yhä lisääntyvien vaikeuksien eteen kaupallisen lehdistön tuodessa markkinoille painoasultaan toinen toistaan houkuttelevampia, vaikkakin usein asiasisällöltään suhteellisen kevyitä julkaisuja.

Kunnia-asianamme on pyrkiä säilyttämään yli 60-vuotias ja oloissamme ainoalaatuinen poliittinen naistenlehti edelleenkin korkeatasoisena julkaisuna, ja ennen kaikkea velvollisuutemme on turvata sen jatkuva ilmestyminen.

Tässä tarkoituksessa:

1. Pitää jokainen jäsen kunnia-asianaan tilata itselleen Tulevaisuuden ja edesauttaa tilaushankintatyötä tekemällä lehteä tunnetuksi ystävä- ja sukulaispiirissään sekä keräämällä tilauksia pääasiamiehen apuna.
2. Naisjärjestöt tilaavat taloudellisten mahdollisuuksiensa mukaan lehteä julkisiin laitoksiin kuten sairaaloihin, erilaisiin odotushuoneisiin, työmaaruokaloihin, kampaamoihin jne.
3. Tulevaisuus-lehden asiamieskokouksia järjestetään syksyisin jokaisessa naisparissa.
4. Naispiiritoimikunnat pyrkivät mahdollisuuksiensa mukaan hankkimaan uusia asiamiehiä piirinsä niille alueille, joissa ei ole toimivaa naisyhdistystä.
5. Liiton äänenkannattaja on yhdysside liittotoimikunnan, toimis-

ton ja järjestömme sekä yksityisten jäsenten välillä. Tilausten huomattavaan lisäämiseen on mahdollisuus. Tätä mahdollisuutta on käytettävä tai muuten joudumme harkitsemaan lehtemme lopettamista, sillä porvarillinen liikemaailma on julistanut lehtemme ilmoitusboikottiin.

Järjestöverkostomme lujittaminen ja laajentaminen

Pyrkimys kannattajajoukkojen lisäämiseen vaaleissa, samoin yleensä vaikutusvaltamme lisääminen yhteiskunnassa, edellyttää jatkuvia ponnisteluja jäsenten kouluttamiseksi, oman toimintakenttämme laajentamiseksi ja järjestömme lujittamiseksi. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi on peruslähtökohtana pidettävä tehostettua jäsenhankintatyötä.

Tässä tarkoituksessa pyritään:

1. Perustamaan uusia yhdistyksiä paikkakunnille, missä ei vielä ole liittoomme kuuluvaa naisyhdistystä. Erityisesti kehoitetaan naispiiritoimikuntia yhdessä Sos.-dem. Naisliiton kanssa tekemään voitavansa tässä asiassa.
2. saamaan yhdysnaisia paikkakunnille, missä ei vielä tässä vaiheessa ole edellytyksiä naisyhdistysten perustamiselle.
3. Pyritään perusjärjestöjen puitteissa toteuttamaan mahdollisimman tehokasta jäsenhankintatyötä järjestämällä erilaisia tilaisuuksia toimintamme esittelemiseksi, samoin pyritään järjestön ulkopuolella olevia asiastamme kiinnostuneita henkilöitä saamaan mukaan retkille, teatterikäynteihin, liitto- ja retkeilypäiville jne.
4. Liiton toimikunta pyrkii saamaan lisättyä järjestäjätyövoimaa Sos.-dem. Naisliiton palvelukseen.
5. Järjestöllistä ja aatteellista kasvatustyötä on tehostettava.

Piirijärjestöt

Alueellisina keskusjärjestöinä naispiirijärjestöillä on järjestöko-neistossamme keskeinen asema, joten naispiiritoimikuntien työtä on edelleenkin pyrittävä kehittämään ja tehostamaan. '

Liittotoimikunta

Parempaan asumistasoon — asumistukea työkyvyttömille ja eläkeläisille

Elintason eräs kaikkein oleellisin todistus on siinä, miten ihmiset asuvat, koska asunto — koti — muodostaa ainakin kaikille poh-

joismaalaisille ihmisille ruoan ohella tärkeimmän elinehdon. Asunnon kunnosta, siinä olevista mukavuuksista ja myöskin asunnon kalustuksesta riippuu ihmisen viihtyminen kodissaan.

Millainen on sitten meidän asumistasomme?

Valitettavasti meillä on vielä suuri osa ihmisiä kokonaan vailla omaa asuntoa, puhumattakaan siitä, että niinkään suuri osa kansalaisistamme asuu vielä ihmisen asunnoksi kelpaamattomissa hökkeleissä ja vanhoissa viime vuosisadalla valmistuneissa taloissa, joissa ei ole mitään niistä asuntovaatimuksista, joista alussa mainittiin. Asuntotalon ikä ei kuitenkaan ole ratkaiseva, vaan nimenomaan asunnon kunto. Näistä on ensimmäisenä mainittava lämpimyys ja vedottomuus, joiden merkitys tunnetaan erityisesti viime talven pakkaspäiviltä. Vuosisadan vaihteen työläisten asuntoja kuvaa Martta Salmela-Järvinen kirjassaan "Kun se parasta on ollut" mm. seuraavasti: "Oli vain jonkinlainen murju, riepu-läjä nurkassa vuoteena ja likainen peite". Silloin suuri osa maa-seudulta muuttaneista perheistä asui Helsingissä yhden huoneen asunnossa ns. hellakakluunihuoneessa, jossa monilapsisen perheen ohella oli vielä alivuokralaisiakin. Yön seutuna tällaisen asunnon lattiatila oli niin täynnä nukkuvia ihmisiä, ettei jalansijaa juuri jäänyt. Sängyistä ja vuoteista ei ollut puhuttakaan, kunhan todellakin joitain riepuja oli pään pehmusteena. Näistä ajoista on asumistasomme toki kohonnut "pitkin harppauksin".

Euroopan maat käsittävän asuntotilaston mukaan meillä oli vv. 1960—1961 yhden huoneen käsittäviä asuntoja 15 % kaikista asunnoista, kahden huoneen asuntoja 33,6 %, 3 huoneen 29,1 %, 4 huoneen 12,6%, 5 huoneen 6%. Enemmän kuin meillä, oli yhden huoneen käsittäviä asuntoja Puolassa 17,5% ja Kreikassa 19,6% kaikista asunnoista. Vähiten yhden huoneen käsittäviä asuntoja oli Englannissa ja Länsi-Saksassa, jossa niiden määrä oli vain 0,6 % kaikista asunnoista. Eniten henkilöitä yhtä asuinhuonetta kohti asui saman tilaston mukaan Puolassa, nim. 1,66, seuraavana Jugoslavia 1,59, Kreikka 1,45, Unkari 1,42. Sitten seuraavat Suomi ja Italia, molemmat samalla 1,31 henkilömäärällä huonetta kohti. Näistä tilastoista puuttuu Neuvostoliitto. Väljimmin asuttiin Belgiassa, jossa oli vain 0,62 henkilöä huonetta kohti, Englannissa 0,65, Tanskassa 0,69, Sveitsissä samoin 0,69 ja Hollannissa 0,76 sekä Norjassa 0,77.

Valtion asuntotukijärjestelmä on meillä viime vuosina huomattavasti auttanut lapsiperheitä parempiin asuntoihin. Kun tästä asuntotuesta on saatu myönteisiä kokemuksia ja kun sen vaikutus kansan terveyteen on varmasti erittäin merkityksellinen, puhumattakaan asumistason kohoamisen merkityksestä ihmisten viihtyisyydelle, *olisi tätä asuntotukijärjestelmää laajennettava käsittämään myöskin kodinperustajat, nuoret avioparit sekä vanhuk-*

set ja työkyvyttömyyden vuoksi kansaneläkettä saavat henkilöt. Viimeksi mainitut eivät omatoimisesti kykene asuntoa hankkimaan eikä suorittamaan kunnollisesta, uudesta asunnosta perittävää vuokraa, joten yhteiskunnan apu olisi heidän kohdallaan välttämätön. Aravan tuki omakotitalon rakentajille ja osakkeen hankkijoille on niin ikään ollut varsin huomattavana apuna. Nyt olisi aika kohdistaa huomio nimenomaan tähän saakka osattomiksi jääneisiin, niihin vähävaraisiin nuoriin aviopareihin, joilla ei ole ollut mahdollisuuksia edellämainittujen tutki toimenpiteiden avulla oman tai vuokra-asunnon saantiin sekä vanhuksiin ja työkyvyttömiin, jotka eivät voi omakohtaisesti lainkaan osallistua asunnon hankkimiseen eivätkä myöskään korkeiden vuokrien maksamiseen silloin, kun ainoana tulolähteenä on mahdollinen TEL, LEL ja kansaneläke tai vain viimeksimainittu. Näitä pelkän kansaneläkkeen varassa olevia on vielä erittäin runsaasti. Heidän auttamisensa parempiin asuntoihin pitäisi hoitaa ensi tilassa. Nämä vanhukset ja työkyvyttömät, jotka ovat aikanaan suorittaneet oman panoksensa tämän sukupolven hyväksi, ovat jääneet vähäisempien avustustoimenpiteiden varaan. Muutenkin vähäisten kansaneläkkeiden ostoarvoa ovat viimeaikojen hintojen korotukset jatkuvasti vähentäneet, joten vuokranmaksuun jää entistäkin pienemmät mahdollisuudet ja näinollen myöskin paremman asunnon saantimahdollisuudet ovat entisestäänkin vähentyneet. I

Vanhusten ja työkyvyttömiä asuntotuen lisääminen kansaneläkkeeseen olisi helposti järjestettävissä, koska tukiosan myöntämiseen tarvittavassa tulotutkimuksessa on jo selvitetty heidän asumisensa ja myöskin taloudellisen asemansa. Myönnettävä asuntotuki olisi määräprosentti maksettavasta vuokrasta. Tämän tuen avulla asianomaiset voisivat saada nykyaikaisia asuntoja, joiden vuokraan heidän eläkkeensä ei riitä. Toisaalta on hoidettava myöskin tällaisten vuokra-asuntojen lisääminen, jotta asuntoja olisi nykyistä helpommin saatavissa. Asumistasoa on kohotettava, ei vain uusia asuntoja rakentamalla, vaan myöskin jo olevia vanhoja asuinrakennuksia ajanmukaistamalla ja pitämällä niitä asuiskelpoisessa kunnossa.

Liittotoimikunta

Sairaanhoidon edelleen kehittäminen

Sairaalan säätämisen jälkeen on maahamme rakennettu ajanmukaisia Keskussairaaloita eri puolille maata. Paikallissairaaloita ja hoitolaitoksia on myös mahdollisuuksien mukaan lisätty. Lääkäri- ja sairaanhoitajakoulutusta on niin ikään tehostettu. Kaikki tämä on niellyt varsin runsaasti varoja. Kehityksestä huolimatta on useassa tapauksessa vielä jonotusaika esim. leikkaukseen muuta-

masta kuukaudesta jopa yhteen vuoteen ja sitä pidempäänkin saakka. Tämä varsinkin niiden sairaiden kohdalla, jotka eivät voi turvautua lääkäreiden yksityispaikkoihin tai yksityissairaaloihin. Näin pitkä jonotusaika ei voi olla vaikuttamatta pahentavasti sairauteen, ja niinpä sitten hoitoon päästessä saattaa lääkäri todeta, että saatava apu on liian myöhäistä.

Tilanteen paranemista nykyisestäään ei ole lähiaikoina odotettavissa valtion ja kuntien jatkuvan rahapulnan vuoksi. Siksi olisikin vakavasti harkittava muita keinoja, joiden avulla mahdollisimman pienin kustannuksin, voitaisiin kaikille erikoishoitoa tarvitseville sairaille ilman kohtuuttoman pitkää jonotusta mahdollistaa pääsy sairaalaan. Tällaiset toimenpiteet voisivat tulla kysymykseen esim. ns. potilashotellien ja sairaalain itsepalveluosastojen perustamisen sekä avohoidon laajentamisen avulla.

Ns. potilashotelli tarkoittaa asuntolatyyppistä hoitokotia, jossa toiselta paikkakunnalta tutkimusta varten lähetetyt potilaat, jotka eivät ole vuodepotilaita, voisivat asua tutkimusten ajan. Tutkimuksestaan saattavat viedä pitkänkin ajan, ja vasta sen jälkeen jos on tarvetta, tapahtuisi siirtyminen varsinaiselle osastolle. Tämän tyyppinen laitos on esim. Syöpäsäätiöllä Helsingissä.

Sairaaloiden yhteyteen perustettavat ns. itsepalveluosastot taas olisivat niitä potilaita varten, jotka ovat tervehymisvaiheessa mutta vaativat vielä tarkkailua tai hoitotoimenpiteitä, mutta eivät varsinaista vuodeosastoa. Itsepalveluosastolla potilaat huolehtisivat omakohtaisesti yleishoidostaan kuten ruokailusta, vuoteitten sijämisestä jne. Molemmat mainitut hoitomuodot vapauttaisivat vuodepaikkoja niitä tarvitseville ja sitoisivat henkilökuntaa huomattavasti vähemmän. Tällöin erikoistunut henkilökunta voisi tehokkaammin suorittaa niitä tehtäviä, joihin he ovat saaneet koulutuksen. Tuskin monessakaan muussa maassa tuhlataan ammattityövoimaa toisarvoisiin tehtäviin siinä määrin, kuin Suomen sairaanhoidossa tapahtuu. Tästä johtuen sairaalain ylläpito tulee kalliiksi eikä niitä ole tarpeeksi, vaan osa sairaista jää pakostakin ilman asianmukaista hoitoa. Lisäksi tällainen vapaampi, kotiinpääsyä edeltävä hoitomuoto, olisi varmasti potilaan mielialankin kannalta hyvä.

Kolmantena vaihtoehtona olisi avohoitoa-kotisairaanhoitoa laajennettava voimakkaasti ulottuvaksi joka puolelle maata. Nykyisenä autojen aikakautena välimatkat eivät enää ole ongelmana, kuten aikaisemmin. Kotisairaanhoidossa voitaisiin henkilökunta jaotella seuraavasti: erikoissairaanhoitaja, kodinhoitaja ja kotiavustaja. Toimintaa ohjattaisiin nykyisiä kunnanlääkäripiirejä käsittävistä lääkärikeskuksista, jolloin kotikäyntejä suorittaisivat myös lääkärit, kuten nykyään on kaupungeissa aluelääkäreiden verkoston tarkoituksena.

Pyrkimällä edellä esitetyn suuntaiseen järjestelyyn, voitaisiin sairaalapaikat käyttää niitä tarvitseville nykyistä tehokkaammin ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisemmin, ilman että vähemmän sairaat jäisivät vaille hoitoa. Nykyaikaiselta yhteiskunnalta voidaan vaatia sellaista organisointikykyä, jonka avulla jokainen apua tarvitseva saa sitä tarkoituksenmukaisella tavalla. Siihen päämäärään pyrittäessä eivät mitkään vaihtoehdot saa jäädä tutkimatta, eikä raha saa ratkaista hoitoon pääsyä syrjäseuduilla-kaan.

Liittotoimikunta

Ammattikoulutusta sekä uudelleen- ja jatkokoulutusta tehostettava

Yhteiskuntarakenne maassamme muuttuu muiden teollistumaan pyrkivien maiden tapaan nopeasti. Maa- ja metsätalouden piiristä vapautuu työvoimaa mikä sijoittuu teollisuuden ja palveluelinkeinojen piiriin. Tämä muutos pakottaa muutoksiin myös kansalaisten kouluttamisessa ammattiin. Sekä varsinaisen ammattikoulutuksen että jatko- ja uudelleen koulutuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa on edetty liian hitaasti ja vanhoihin kaavoihin nojautuen, mistä on ollut seurauksena liiallista koulutusta toisaalla ja ammattitaitoisen työvoiman puutetta toisaalla.

Naisten osallistuminen työelämään on maassamme yleistä. Nais-ten osuus ammatissa toimivasta väestöstä pysyttelee 40 prosentin vaiheilla nousten kansainvälisessäkin vertailussa sangen korkealle. Naisia on ollut aikaisemmin eniten maatalouden palveluksessa osittain niin sanottuina avustavina perheenjäseninä. Maatalouden supistuessa naistyövoiman väheneminen on ollut nopeaa niin että vajaan kymmenen viime vuoden aikana maataloudesta on siirtynyt lähes satatuhatta naista. Useimmille ei ole löytynyt uutta työpaikkaa, vaan he ovat vetäytyneet työvoimasta pois. Osa on siirtynyt teollisuuden, kaupan tai palveluammatteihin, vähän ammattitaitoa kysyviin pienipalkkaisiin paikkoihin ammattikoulutuksen puutteessa. Teollisuus ottaa nykyisin saman määrän työvoimasta kuin maa- ja metsätalous, mutta tulevaisuuden ennusteet viittaavat siihen, että teollisuuskin automation vuoksi tulee tarvitsemaan vähemmän työvoimaa ja palveluelinkeinot ovat ne ammatit, joihin kansalaiset tulevana vuosina suurimmaksi osaksi lukeutuvat. Nyt jo naiset muodostavat enemmistön sekä kaupan että palveluammattien työntekijöistä.

Kun eduskunta aikanaan valmisteli lakia ammattikoulutuksesta, näytti vaikealta löytää uusia ammattialoja tytöille ja linjoiksi jäivätkin perinteelliset ompelu- ja talouskurssit. Laki työllisyyttä

edistävästä ammattikurssitoiminnasta tuli voimaan vuoden 1966 alusta, sen toivottiin antavan suuremman vapauden kurssivalikoimaan sekä perus- että jatko- ja uudelleen koulutuksen suhteen. Kurssitoiminta ei kuitenkaan ole täyttänyt siihen asetettuja toiveita. Pahin puute on ollut suunnittelemattomuus. Puuttuu ylemmän tason suunnittelu ja johtaminen. Ei ole tietoa eri elinkeinon ja eri alueiden työvoimatarpeesta ja niiden puuttuessa kurssitoiminta on jäänyt melko summittaiseksi kuntien, yksityisten työnantajien ja järjestöjen aktiivisuudesta ja keksimiskyvystä riippuvaiseksi. Naisia on koulutettu kudonnan ja ompelun alalle, vaikka samaan aikaan tekstiiliteollisuus jatkuvasti vähentää työvoimaa ja työn puute on alalla leimaa antava. Samaan aikaan hotelli- ja ravintola-alalla, matkailun piirissä ja eräillä muilla palvelusten aloilla kaivattaisiin enemmän hyvän koulutuksen saanutta väkeä. Kotiavustajia ja eräitä terveydenhoitoalan koulutettuja työntekijöitä kaivataan lisää.

Yleensä ammattikurssitoiminnassa pitäydytään vielä liiaksi sukupuolen mukaiseen ammattien jakoon ja kurssille, mikä luetaan ns. miesten alaksi kuten radio- ja TV alan kurssit, on naisten vaikea päästä. Samapalkkaisuuden periaate voidaan kuitenkin toteuttaa käytännössä vasta sitten kun työt eivät jakaudu sukupuolen vaan ammattitaidon ja kyvykkyyden mukaan.

Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset aiheuttavat lisää- ja jatkokoulutustarvetta eri aloilla ja eri ikäryhmissä. Keski-ikäisten naisten työn saanti on viime vuosina muodostunut vaikeaksi, kun nuoria, työhön pyrkijöitä on ollut runsaasti ja työtä vähän tarjolla. Kun naimisissa olevat naiset ovat olleet poissa työmarkkinoilta lasten hoidon vuoksi, heidän paluunsa takaisin tuottaa vaikeuksia sen vuoksi, että ammatissa toimineet miehet ovat työnantajan mielestä pysyneet paremmin ammatin tasolla. Koulutus on tarpeellinen, muuten tilanne vaikeutuu vieläkin, vaikka yleinen työllisyystilanne muuttuisikin edullisemmaksi. Uudelleen koulutuksen tärkein tavoite on työn saanti alalla koulutuksen jälkeen.

— Ammattikoulutusta olisi pyrittävä voimakkaasti lisäämään. Koulutusta saamattoman henkilön työpanos arvioidaan tavallisesti heikommaksi ja ansiotaso aloilla, joille kouluttamatonta työvoimaa pyrkii runsaasti, muodostuu alhaiseksi. Myös koulutus voi antaa yksilölle virikkeen mieluisampaan ammattiin, misä hänen työsuorituksensakin muodostuvat korkeammiksi ja enemmän tuottaviksi. Ajatuksen, ettei tyttö tarvitse ammattikoulutusta, koska hän menee kuitenkin naimisiin, aika on ohitse ja ammattikoulutettujen naisten määrää, mikä nyt liikkuu niin alhaalla kuin 11 prosentin vaiheilla väestöstä, on lisättävä.

— Ammattikasvatus ja työvoimaviranomaisten yhteistyötä ammattikurssien ja -koulutuksen suunnittelussa on lisättävä, jotta

koulutus muodostuu enemmän muuttuvan yhteiskuntarakenteen mukaiseksi ja päästään eroon nykyisestä sattumavaraisesta kurssi-toiminnasta, mikä aiheuttaa tarpeettomia kustannuksia valtiolle ja kunnille, mutta ei auta työpaikan saannissa koulutettuja.

Liittotoimikunta

Kotitalouskoneiden hyväksikäyttö sekä vesi- ja viemärikysymykset

Kotitalouskoneiden hyväksikäyttö

Tekniikan kehityksen tulokset ovat muihin aloihin verrattuna päässeet myöhäissyntyisempinä vaikuttamaan kotien piiriin ja niiden alkukantaisiin keittiöihin. Muu kehitys onkin tapahtunut rinnan maamme sähköistämisen ja sen verkoston laajenemisen kanssa.

Teknillisiä uudistuksia sovellettiin tuotannolliseen toimintaan ja liikenteeseen jo paljon aikaisemmin. Mutta tarvittiin melkoisen voimakasta rumputulua kotityön helpottamista ajavien naisparien taholta, ennen kuin teollisuuden ja kaupan piirissä herättiin huomaamaan myös kotien tarpeet ja kehittämään täällä sekä tuottamaan ulkomailta kotitalouden koneistamiseen tarkoitettuja koneita sekä laitteita. Sen jälkeen syntyikin suoranainen kotien uudistuksiin tähtäävä kampanja, johon kiihoketta antoi teollisuuden ja kaupan piirissä vallitseva kova kilpailu. Maahan alkoi ilmestyä ulkomaisia tuotteita ja niiden osia, jotka kotimainen alan teollisuus kokosi täällä valmiiksi myyntiin eri merkkisinä, kuten tapahtuu jatkuvasti nykyisinkin.

- Uusi asuntotuotanto alkoi myös huomioida lähinnä keittiöiden ajanmukaistamisen, joskin tavanomainen kustannusten lisääntymisen pelko uhkasi jarrutuksellaan ehkäistä kotitaloudellisten näkökohtien toteuttamisen asuntosuunnittelussa. Kiisteltiin siitäkin, onko rakennettava keittiöiden tiskipöydät ruostumattomasta teräksestä vai kelpaisiko tavallinen pelti, joka tulisi kustannuksiltaan halvemmaksi, mutta olisi tietenkin hankalahoitoinen perheenemännän työsäästöä ajatellen. Saatiin sentään ajetuksi läpi ns. ajanmukaistettu keittiö lukuisine komeroineen, hyllytiloineen ja työpöytineen, joskin tavallisimmin riittämättömiin tiloihin ahdetuna. Kunkin asukkaan omiin mahdollisuuksiin onkin sitten jäänyt tarvittavan koneistuksen hankkiminen keittiöönsä, hellaa lukuun ottamatta.

Vanhoissa taloissa niin kaupungeissa ja etenkin sen laitaosissa, kuin laajalla maaseudullakaan ei ole edellä sanottuja vähäisiäkin mukavuuksia kuin murto-osalla asujamistosta, etenkään jos asunto ei ole oma. Taloudellisista mahdollisuuksista ja asukkaiden omas-

ta uudistamishalusta riippuukin ns. omistusasunnon korjaukset ja uudistustyöt, joka pienituloisten kohdalla, varsinkin nykyisenä aikana, kohtaa usein ylipääsemättömiä vaikeuksia.

Nykyisin saatavissa olevat kotien työtä helpottavat koneet ja laitteet edellyttävät pääasiallisimmin sähkövirran käyttömahdollisuuksia. Mutta sähköistämättömälle maaseudullekin on nyttemmin saatu erinomaiset apukeinot nestekaasu- sekä öljylämmitteisten laitteiden muodossa. Ne ovat suosittuja sähköistetyilläkin alueilla silloin, kun sähkömaksut ovat korkeita ja sähkö niin ollen kalliimpaa käyttövoimana. Nämä uudistukset ovat maaseudun kodeille käänteentekeviä parannuksia entiseen verrattuna.

Kun aikoinaan käsin pyöritettävä puutynnöri "Töpinä" kotikäyttöisenä pesukoneena ilmestyi markkinoille suurena uutuuksena, otti Sos.-dem. Naisliitto sen suositeltavakseen maamme kodeille pyykinpesua helpottavana välineenä, joka sen aikaisissa oloissa oli verraton apu kohtuullisen hintansakin vuoksi. Se saikin hyvän menekin, liiton toimiessa jopa välittäjänä, kunnes markkinoille ilmestyi pieni sähkökäyttöinen Hoover-pesukone jota sitäkin liiton taholta alettiin ensimmäisenä suositella.

Nyttemmin on kotityön helpottamiseksi valmistettujen koneiden ja laitteiden lukumäärä ja merkkivalikoima varsin runsas ja monipuolinen. Ostaja on ymmällä yrittäessään valikoida eri merkien välillä laatuunsa ja hintaansa nähden edullisinta tavaraa. Kotimaisten alan tehtaitten lukumäärä on sangen pieni laajaan markkinoilla olevaan merkkivalikoimaan nähden esim. jääkaappien, pesukoneiden ja yleiskoneidenkin kohdalla, jotka maahan-tuoja, suuria ulkomaisia sarjoja ostaessaan varustaa omilla merkeillään, vaikka varsinaista eroa laatuun ja käyttöominaisuuksiin nähden näillä eri merkeillä varustetuilla kalusteilla ei olisikaan. Tällaisia kallishintaisia ns. kestohyödykkeitä hankittaessa on ensisijaisesti varmistuttava niiden pätevistä huollosta. On syytä myös huomioida, että yleensä suuret alennukset koskevat vain sellaisia merkkejä, joille ei taata huoltoa.

Eniten käytännössä olevien ja tunnettujen kotitalouskoneiden, kuten jääkaappien, pesukoneiden, sekoittimien, tuulettajien, liesien ja automaattiompelekoneiden lisäksi on vähemmän käytössä automaattinen astiainpesukone, joka korkean elintason maissa kuuluu jo keittiön vakiovarusteisiin. Sen hankinta vaatii myös meillä melkoisia varoja, vaikkakin astiainpesu, joka useimmille kotitalouden hoitajille on vähemmän miellyttävää työtä, edellyttäisi juuri koneen siistiä ja nopeuttavaa apua. On laskettu, että yksinomaan astiainpesu vaatii 4—5 henkisessä perheessä n. 1-tunnin päivässä, joka vuoden mittaisena työpanoksena tekee yhteensä 1½ kuukautta. Koska ns. hankintaostokset tehdään nykyisin suuressa määrin käteiskaupan sijasta osamaksulla, on ostoksia teh-

täessä varottava osamaksukaupan vaaroja. On tapauksia, jolloin joudutaan maksamaan korkoa jopa 24%:kin, joka koostuu 2 %:n kuukausikorosta. Voimassaolevan valtalain mukaan ei korkoa velaksiannoista saa periä enempää kuin raha- ja luottolaitoksetkaan perivät. Korkein määrä on 10 %. Vaikka asiasta ei vielä liene valtioneuvoston päätöstä osamaksukaupan osalta, on syytä pidättäytyä tekemästä kauppoja entisillä ehdoilla.

Vesi- ja viemärikysymys

Viisikymmenluvun alussa voimaan tullut laki maaseudun vesi- ja viemärilaitteiden valtion avustuksesta ja -lainoista, joita varten otettiin ensimmäinen määräraha valtion v:n 1951 talousarvioon, on pohjana myönteiselle kehitykselle maamme vähävaraisten kotien ja lähinnä maaseudun pien vii j eli jätalouksien kotityön helpottamisessa ja kotien hygienisten olojen parantamisessa.

Kun koko maassa oli v. 1950 kaikista asuinhuoneistoista, kaupungit ja kauppalat mukaan luettuina, vain 25 %:lla vesijohdot ja viemärit, oli jo kymmenen vuoden kuluttua tilanne sikäli parantunut, että v. 1960 oli vastaava prosenttiluku jo 47,1, siis lähes kaksinkertainen. Tällä hetkellä on luku jo siitäkkin lisääntynyt, mikä ei silti suinkaan vielä merkitse tyydyttävää tulosta.

Edellämainittu lakialoite tehtiin sos.-dem. naiskansanedustajien taholta, joka aloite sittemmin lähetettiin naisista muodostettuun valtion komiteaan ja sai edelleen pikavauhtia lainmuodon, joka eduskunnassa sittemmin tuli hyväksytyksi. Tänä päivänä toimii maassamme erittäin laaja ja tehokas vesihuolto, joka pohjavesitutkimuksilla ja veden saastumisen ehkäisytoimenpiteillä toimii myös vesijohtoyhtyrnien asiantuntija- ja teknillisenä apuelimenä. Vuosi vuodelta on valtion määrärahatkin saatu tähän tarkoitukseen lisääntymään, niin että tämän vuoden talousarviossa on varattu avustuksiin 6,96 miljoonaa mk ja halpakorkoisiin lainoihin 50,11 miljoonaa mk, joiden saantiin ovat oikeutetut vain vähävaraisiksi todetut hakijat.

Koska kunnat ovat myöhemmällä lainmuutoksella oikeutetut saamaan alueensa vesi- ja viemäritöihin työttömyystöinä suoritettavaksi myös edellämainittua valtion määrärahaa, ovat ne perustaneet vesijohtoyhtymiä, viisi ja kuusikin kuntaa yhteisesti ja hakeutuneet siihen näitä varoja. Siten ovat pienmökkiläiset ja muut vähävaraiset voineet osallistua vesijohtoyhtymiin säädetyin osamaksuin, saaden siihen avustusta ja lainaa täyttäessään lain vaatimat ehdot. Harvaan asutun maaseudun vesijohtotöiden kustannuksiin on nyttemmin saatu helpotusta kotimaisen muovituotannon toimituksessa markkinoille kautta maailman kuuluisaksi tulleita muovi-

putkia, joita voidaan menestyksellä käyttää pitkienkin välimatkojen tullessa kysymykseen.

Yhteenvedo

Vaikka kehitys edelläsanotuilla aloilla on mennyt voimakkaasti eteenpäin ja markkinoillamme on saatavissa jo runsaasti laadullisesti tyydyttäviä kotien työn helpottamiseksi suunniteltuja ja valmistettuja koneita että laitteita, eivät ne ole vielä suinkaan kaikkien ulottuvilla. Pienipalkkaisen väestöosan ostokyky ei ole kehittynyt vastaavasti tuotannon kehityksen kanssa eikä oikeudenmukaista kansan tulonjakoa ole pystytty toteuttamaan. Laajamittainen työttömyys estää lisäksi kokonaan minkäänlaisen kotien uudistamistyön, ja jatkuva työttömyys on lähitulevaisuudeltakin vienyt pohjan alta. Taloudellisesti kireä tilanne on samoin estenä vedenhankintaolosuhteiden kehittymiselle maassamme.

Edelläolevaan viitaten liittotoimikunta esittää:

- 1) Kuntien alueella tapahtuvassa yleishyödyllisessä rakennustoiminnassa ja erikoisesti vuokra-asunnot huomioiden on pyrittävä asentamaan, kustannuksia huomattavasti korottamatta, keittiöihin perheenäidin tai muun kodinhoitajan työtä helpottavat nykyaikaiset koneet ja laitteet.
- 2) Siellä, missä ei ole vielä ryhdytty toimenpiteisiin kunnan taholta kaikkia kuntalaisia käsittävän vesijohtoyhtymän aikaansaamiseen ja sen mukaiseen vesi- ja viemäriverkoston rakentamiseen, kiirehdittäisiin näiden asioiden tutkimisesta ja toimenpiteiden aloittamisesta valtuustoaloittein töiden suorittamiseksi esim. työttömyystöinä.
- 3) On pyrittävä tarkkaan seuraamaan hintakehitystä muullakin kuin osamaksukaupan alalla ja entistä enemmän kiinnittämään huomiota kuluttajavalistustyöhön, käsittelemällä näitä asioita järjestöjen ja kerhojen tilaisuuksissa.

Liittotoimikunta

Eläkeikärajan alentaminen ja eläkkeiden korottaminen

Jokivarren Sos.-dem. Naisyhdistys on maaliskuun 2 p:nä pidetyssä kokouksessa käsitellyt työntekijäin sosiaaliturvaa koskevia asioita ja todennut mm. vuosina 1961—62 säädettyssä ja 1. 7.—62 voimaan tulleissa palkansaajien sosiaaliturvaa tosin varsin merkittäväällä tavalla parantavissa työeläkelaeissa TEL:n ja LEL:n kohdalla edelleen eräitä huomattavia epäkohtia sekä puutteita. Siksi yhdistys haluaa edustajakokouksen sekä edelleen muiden työväenjärjes-

töjen ja eduskuntaryhmien että lainsäädäntöelinten kiinnittävän vakavaa huomiota sekä ryhtyvän toimenpiteisiin niiden korjaamiseksi ja poistamiseksi.

Ensinnäkin tulee kiinnittää huomio lain edellyttämään vanhuuseläkkeen ikärajaan, joka on säädetty siten, että työntekijä on oikeutettu ko. eläkkeisiin vasta täytettyään 65 vuotta. Koska kuitenkin nykyajan kuluttava rytmi ja alati kiristyvä työtahti mitä moninaisimman teknisen ja rationalisoinnin ansiosta vaatii työntekijältä yhä suurempaa työpanosta entistä lyhyemmässä ajassa, vaatii se samalla työntekijältä entistä suurempaa sekä henkistä että ruumillista ponnistusta, joka on omiaan kuluttamaan ihmistä voimakkaasti. Tämä on selvästi havaittavissa mm. jyrkästi nousseissa sydänsairauksien määrää osoittavissa tilastoissa, joissa ilmenee jatkuvaa huolestuttavaa nousua ja vuosi vuodelta entistä nuorempien henkilöiden kohdalla.

1. Tältä pohjalta asiaa tarkasteltaessa tulee väistämättä eteen kysymys ko. eläkerajan alentamiseksi 55 vuoteen, että mahdollisimmat monet työntekijät ehtisivät edes vähän aikaa nauttia pitkän työelämänsä aikana hyvin ansaitsemastaan eläkkeestä.
2. Eläkkeiden määrää tulee mahdollisuuksien mukaan pyrkiä korottamaan, koska ne vielä toistaiseksi ovat varsin alhaisia.
3. Samoin tulee kiinnittää huomiota yleiseen työ- ja virkaeläkejärjestelmään niin, että se lainsäädäntötietä saatettaisiin yhdenmukaiseksi ja kaikille palkansaajille riittävän eläketurvan takaavaksi järjestelmäksi.

Jokivarren Sos.-dem. Naisyhdistys r.y.

Sisko Kaiho

Elma Hämäläinen

Puheenjohtaja

Sihteeri

Teollisuudessa palvelevien naisten eläkekysymys

Yleisen elämäntahdin ja kilpailun kiihtyminen miltei kaikilla elämän aloilla vaikuttavat nykyisin ihmisten sekä henkiseen että ruumiilliseen terveyteen. Tämä heijastuu erityisen selvästi teollisuudessa, jossa työntekijöiltä vaaditaan yhä lisääntyviä työsuorituksia. Tällä tavoin tekemällä työnantajat pyrkivät pitämään tuotannon ja voitot yhtä suurina kuin ennen työajan lyhentämistä. Tämä tehdään kuitenkin työntekijäin terveyden kustannuksella.

Erityisesti naistyöntekijät kärsivät tällaisesta vaatimustason äärimmilleen nostamisesta. Usein se tekee myös mahdottomaksi

keski-ikäisten naisten pysymisen kilpailukykyisinä työmarkkinoilla. Näin erityisesti heidän joutuessaan työttömiksi -tai muista syistä tilapäisesti pois tuotannon palveluksesta.

Koska lisäksi yleinen työtilanne on heikko, monien teollisuudessa palvelevien naistyöntekijäin elämä on erittäin turvatonta sen jälkeen, kun työttömyysavustus on loppunut.

Edellä esitettyihin näkökohtiin vedoten yhdistyksemme esittää, että

- Sos.-dem. Naisliitto tukisi kaikin käytettävissään olevin keinoin sellaisen tutkimuksen suorittamista, jolla selvitetäisiin, mitkä teollisuuden alat erityisesti vaatisivat naistyöntekijäin eläkeikärajan alentamista.

Kalevan Sos.-dem. Naisyhdistys r.y.

Ellen Vettenranta

Laina Jokinen

Puheenjohtaja

Sihteeri

Vanheneva nainen työelämässä

Yhteiskunnassa ihmisen elämään eräänä tärkeänä tekijänä kuuluu työ. Työ kuuluu ihmisen perusoikeuksiin ja velvollisuuksiin. Viimeisten vuosikymmenien ja vuosien aikana tekninen kehitys työelämän eri aloilla on kulkenut jättiläisaskelin eteenpäin. Kaiken kehityksen pitäisi hyödyttää ihmisiä ja niin usein tapahtuukin. Vanheneva nainen, 40—65 vuoden iässä oleva, huomaa että hänen kohdallaan ikäänkuin kehityksen pyörä tuntuu kääntyneen taaksepäin. Näin siksi, että vanhenevaa naista työelämässä aletaan syrjiä, huolimatta siitä, että hän tottuneena ja velvollisuuden tuntoisena suorittaa työnsä yhtä tehokkaasti kuin nuoremmat kansasisarensa. Häntä aletaan työssä siirellä huonommin palkattuihin ja usein raskaampiin töihin. Koska tässä iässä oleva nainen ei voi enää vaihtaa työpaikkaa, on hänen tehtävä tarjolla olevaa olipa se minkälaista työtä tahansa. Kieltäytyminen ei yleensä auta, jota kaikki eivät uskalla tehdä, koska työnantaja voi "rationalisoida" työpaikasta ulos. Tämä on epäoikeudenmukaista työntekijää kohtaan, jonka työeläkkeen suuruuteen vaikuttaa viimeisinä vuosina ansaittu työpalkka. Tällaisesta järjestelystä hyötyy työnantaja, koska hän täten voi maksaa pienempää työeläkettä kuin työntekijälle kuuluisi entisen suuremman ansion mukaan.

Edellä oleva tarkoittaa niitä työntekijöitä, jotka ovat säilyttäneet terveytensä ja työkykynsä sekä pystyvät nuorempien työntekijöiden kanssa samanlaisilta työnsuorituksiin.

Jotain olisi tehtävä mainitun epäkohdan poistamiseksi. Työeläke-

laki olisi saatava oikeudenmukaisemmaksi työntekijöitä kohtaan.

Suuria vaikeuksia tämän ikäryhmän kohdalla tuottaa työn loppuminen. Kun heidän ammattitaitoaan vastaavaa työtä ed ole saatavissa, niin uuden työpaikan saaminen on mahdotonta.

- Neljäkymmentä täyttänyt nainen on vanha vapailia työmarkkinoilla. Tässä ikäryhmässä työttömiksi joutuneita naisia olisi koulutettava uuteen ammattiin, sellaiseen jossa on työtä saatavana, eikä valmiiksi työttömyyteen kuten on aikaisemmin uusien koulutusten jälkeen huomattu tapahtuneen. Mistä löydämme sellaiset ammatit?

Osalle tämän ikäryhmän naisista tuottaa vaikeuksia työkyvyn heikkeneminen ja sairaudet. Nämä sairaudet ovat usein pitkäaikaisia ja parantumattomia. Nykyisessä työelämässä näiden ihmisten mukana olo on vaikeaa, koska heidän terveytensä ei kestä nykyistä kiihvasta työvauhtia. Työnantaja ei halua työntekijää, joka ei pysty kiireiseen työtahtiin. Tällaisissa tapauksissa on tilanne vaikea, koska työntekijä näkee ylivoimaiseksi työnteon, mutta eläkeikä ei vielä ole eivätkä lääkärit tee eläkepapereita.

On järjetöntä, että vanhemmat sairast ihmiset suorittavat ylivoimaisilta tuntuvia töitä, ja ruioret terveet ihmiset kulkevat työtöminä, sortuen jopa rikosten teille.

Eläkeikää pitäisi mahdollisimman nopeasti alentaa. Sairaiden henkilöiden eläkepaperien saanti pitäisi saada joustavammaksi, sairaudet ja työolosuhteet huomioon ottaen.

Petsamon Sos.-dem. Naisyhdistys

Taimi Mauri

Laina Tuomi

Puheenjohtaja

Sihteeri

Naisten eläkeikärajan alentaminen 60 vuoteen

Eläketaso on maassamme alhainen ja toisaalta täyden vanhuuseläkkeen ansaitsemiseen tarvittava aika on liian pitkä, erityisesti raskaassa ja vaarallisissa töissä työskentelevillä. Useissa Euroopan maissa on naisten eläkeikä viittä vuotta alhaisempi kuin miesten, esim. Englannissa, Itävallassa, Tanskassa ja Neuvostoliitossa.

Yleisen eläkeikärajan alentamiseen ei tällä hetkellä ole reaalaisia mahdollisuuksia, muutta naisten kohdalla Ikärajan alentamista viidellä vuodella voidaan pitää perusteltuna.

Tapiolan Sos.-dem. Naisyhdistys esittää, että naisten eläkeikä alennettaisiin 60 vuoteen ja että raskaassa ja vaarallisissa töissä käytettäisiin kaikkien työntekijäin kohdalla valikoivaa eläkeikärajan alentamista ja että turvattaisiin van-

hemmille, työkyvyttömille, ei eläkeiässä oleville henkilöille eläkkeensaannin mahdollisuus.

Tapiolan Sos.-dem. Naisyhdistys

Milja Penttilä

Puheenjohtaja

Eeva Mäki

Sihteeri

Edellä olevissa alustuksissa esitettyjä ajatuksia pitää liittotoimikunta huomion arvoisina. Toimikunta tulee yhdessä TPSL:n eduskuntaryhmän kanssa eduskunta-alottein ja muulla tavoin työskentelemään vanhuus- ja muun sosiaaliturvajärjestelmän uudistamiseksi huomioon ottaen alustuksissa esitetyt ajatukset ja tavoitteet. Samalla toimikunta muistuttaa mieliin, että valtioneuvosto on keväällä 1968 asettanut em. lakien uudistamista valmistelemaan toimikunnan, mutta valitettavasti on naisten edustus kokonaan unohtunut tästä toimikunnasta. Liittotoimikunta tukee esityksiä.

Liittotoimikunta

Työntekijäin terveydenhoito teollisuuden piirissä

Teollisuudessamme työntekijäin terveyttä uhkaavat monet vaarat. Erilaisten myrkyllisten kemikaalioiden, himojen yms. aineiden käyttö, työprosessien aikana syntyvät käryt, sekä raskas pöly aiheuttavat monia vaurioita ihmisten terveydelle. Näitä lisäävät vielä varsin yleisesti puutteellisesti järjestetty siivous, joka lisäksi usein suoritetaan työnteon aikana, sekä siihen liittyvät muut epäedulliset työskentelyolosuhteet. Tämän vuoksi työntekijäin terveydenhuoltoon olisi kiinnitettävä vakavaa huomiota ja näin pyrittävä entistä enemmän ammattitauteja ennalta ehkäisevään toimintaan.

Edellämainittuihin epäkohtiin viitaten yhdistyksemme esittää Sos.-dem. Naisliiton edustajakokoukselle, että

- Sos.-dem. Naisliitto pyrkisi kiinnittämään työmarkkinajärjestöjen huomiota työpaikkojen terveydellisiin olosuhteisiin ja
- vaikuttamaan samalla myös eduskuntaan siten, että lainsäädännön avulla turvattaisiin työntekijäin vuosittainen lääkärintarkastus.

Kalevan Sos.-dem. Naisyhdistys r.y.

Ellen Vettenranta

Puheenjohtaja

Laina Jokinen

Sihteeri

Liittotoimikunta on tyydytyksellä todennut liiton jäsenistön kiinnostuksen ammateissa työskentelevien naisten työolosuhteisiin ja ilmoittaa samalla, että TPSL:n eduskuntaryhmä on alustuksessa tarkoitettuun asiaan jo pyrkinyt saamaan korjausta. Toimikunta siis yhtyy alustuksen ponsiin ja suosittelee niiden hyväksymistä edustajakokoukselle.

Liittotoimikunta

Lapsilisäikärajan korottaminen 16 vuodesta 18 vuoteen

Lapsen varttuessa 16 vuotiaaksi lapsilisämaksu lopetetaan. Tämän ikäisenä nuori on joko koulussa tai harjoittelijana työelämässä aivan pienellä palkalla. Hänestä koituvat menot ovat kuitenkin entisestään kasvaneet. Niin koulussa kuin työssäkin pitäisi olla asiallisesti ja siististi, pukeutunut. Se tuottaa monissa perheissä suuria vaikeuksia. Lapsilisämaksun loppuessa joudutaan vaatekulut säästämään usein varsin pienistä talousrahoista ja perheenäiti on entistäkin tiukemmalla.

Kuten tunnettua, myös asumistuki pienenee lapsen täyttäessä 16 vuotta. Edellä mainituista syistä johtuen voi jopa nuoren koulun käynnin jatkaminen tulla kyseenalaiseksi.

— Jyväskylän Sos.-dem. Naisyhdistys on kokouksessaan asiaa pohtinut ja päätti lähettää sen alustuksena liittokokoukselle. Toivomme, että liittokokous antaa sille tukensa ja miettii toimenpiteitä millä ko. muutos saataisiin aikaan.

Jyväskylän Sos.-dem. Naisyhdistys r.y.

Elli Koivikko \ *Terttu Virtanen* I
Puheenjohtaja , Sihteeri

Liittotoimikunta yhtyy alustuksessa esitettyihin mielipiteisiin ja mainitsee samalla, että asiaa ilmeisesti joudutaan käsittelemään TPSL:n eduskuntaryhmässä ja TPSL:n toimikunnassa yhdessä liittotoimikunnan kanssa alustuksessa esitetyn uudistuksen toteuttamiseksi.

Liittotoimikunta

Esitys lasten elatusmaksujen epäkohtien korjaamiseksi

Maassamme on paljon yksinäisiä äitejä perheenhuoltajina, heistä on osa ns. aviottomia äitejä ja osa avioeron kautta yksin perhettään elättäviä. Lasten elatusmaksujen saaminen on usein niin ja

näin, vaikka mies olisikin tuomittu maksamaan elatusmaksua. Ei aina ole niinkään varmaa maksaako hän sitä. Valtio tosin maksaa eräissä tapauksissa 40 mk mutta se ei riitä läheskään aina korvaamaan lapsesta aiheutuvia menoja. Erityislapsilisään oikeuttavia he eivät ole, ellei maksuvelvollinen ole kuollut. Osa aviottomista äideistä on, jos näin voidaan sanoa, liian ylpeitä hakemaan elatusmaksua oikeuden kautta, toiset luottavat miehen suulliseen lupaukseen, joka usein jääkin vain lupaukseksi.

Edelläolevan epäkohtiin vedoten toivomme edustajakokouksen ryhtyvän toimenpiteisiin seuraavien lakien aikaansaamiseksi:

- Jokaisen aviottoman äidin olisi lapsen edun vuoksi haettava lasten elatusmaksua oikeuden kautta.
- Lastenvalvojien tai sosiaalihuollon tulisi tiukasti valvoa, että elatusvelvollinen suorittaa maksut säännöllisesti.
- Hakemuksesta myöntää valtion maksamaa elatusapuennakkoa sellaisille yksinäisille äideille, jotka eivät aikanaan ole elatusmaksua oikeusteitse hakeneet.
- Kaikille yksin perhettään elättäville äideille maksettaisiin erikoislapsilisä.
- Äidinpalkkalaki saatava lakimääräiseksi sellaisille äideille, jotka itse haluaisivat hoitaa lapsensa, mutta siihen ei ole taloudellisesti mahdollisuutta.

Hämeen läänin pohjoisen vaalipiirin Sos.-dem. Naisten Piirijärjestö r.y. Piiritoimikunta

Aino Toivonen

Anja Lahtinen

Puheenjohtaja

Sihteeri

Liittotoimikunta pitää alustuksessa esitettyjä asioita erittäin huomion arvoisina, mutta katsoo, että ohjelmakohtat vaativat erityistutkimuksia. Tässä mielessä liittotoimikunta yhtyy varauksin alustukseen ja hyväksyy ponsien tarkoittaman periaatteen vallitsevien epäkohtien korjaamiseksi.

Liittotoimikunta

"Pillerivillitystä" vastaan

Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistys on kiinnittänyt huomiota asiaan, joka eräiden mielestä saattaa olla liian vähäpätöinen meidän oloisamme vielä nykyisin. Sen haittavaikutukset eivät vielä ole niin hälyttäviä.

Ajallemme on ominaista, että sille löydetään monenlaisia kausinimityksiä, atomikausi ym., puhuttakoon tässä nyt vaikka "pilleri-kaudesta". Nykyajan ihminen todella syö pillereitä. Hän ottaa pillerin nukkuakseen, pysyäkseen valveilla, laihtuakseen, saadakseen ruokahalua, rauhoittuakseen, virkistyäkseen, sekä kaikenlaisiin särkyihin ja kolotuksiin. Aina vain pillereitä roppakaupalla. Joskus vain naapurin suosituksesta, ajattelematta sen enempää seurauksia ja sitä, onko niistä todella toivottua apua. "Mitä isot edellä, sitä pienet perässä".

On havaittu, että pillerivillitys on tarttumassa lapsiinkin. Tästä on olemassa surkuhupaisia, joskin varsin ikäviäkin esimerkkejä. Kerrotaan virvoitusjuomiin sekoitetuista särkypillereistä, maalien ja puhdistus-aineiden haistelemisesta, joihin jo 10—12 vuotiaat koulutytöt ja -pojat pyrkivät tutustumaan, auton pakokaasukin kelpaa paremman puutteessa. Näissä aineissa on, kuulemma, sen verran huumausaineita ja myrkyjä, että tolkku menee pois pieneltä ihmiseltä. Seuraukset ovat joskus lieviä, joskus vakavampia, riippuen aineen kokoomuksesta ja nautitusta määrästä.

Eräät lastenlääkärit ja Farmasian asiantuntijat ovat kiinnittäneet ilmiöön huomiota ja ovat sitä mieltä, että asiasta pitäisi puhua ja keskustella kaikissa mahdollisissa tilaisuuksissa, pitäisi tehdä jotain "kulkutaudin" leviämisen ennakolta ehkäisemiseksi. "Rokotus" on melko tehoton sen jälkeen, kun epidemia on jo päässyt puhkeamaan.

Lastemme terveys on kallis asia, sitä ei ole varaa uhrata holtittomille muotivirtauksille.

Toukokuun alkupuolella tänä vuonna valtioneuvosto asetti komitean tutkimaan huumausaineiden käyttöä maassamme, sen leviämistä, hättävaihtuksia ja ennaltaehkäisymenetelmiä. Mietinnön tulee olla valmis maaliskuun loppuun 1969 mennessä. Tämä toimenpide on tyydytyksellä otettava vastaan ja samalla toivotava, että se myöskin johtaisi tuloksiin ja että tulokset myös julkaistaisiin mahdollisimman laajojen piirien tiedoksi.

Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistys r.y.

Martta Kulonen

Alma Ukkonen

Puheenjohtaja

Sihteeri

Liittotoimikunta yhtyy edellä olevaan esitykseen ja siinä esitettyihin ajatuksiin erikoisesti alleviivaten myös sitä vaaraa, mikä aiheutuu nk. ehkäisytablettien käytöstä. Liittotoimikunta tulee

käytettävissään olevien mahdollisuuksien mukaan edistämään alustuksessa esitettyä tiedotus- ja valistustoiminnan tehostamista.

Liittotoimikunta

Vanhusten kotiapua lisättävä

Kansaneläkkeen saajien lukumäärä nousee jatkuvasti. Suurin osa näistä vanhuksista yrittää tulla toimeen omassa taloudessaan kansaneläkkeen turvin. Moni kuitenkin tarvitsisi apua talouden ja kodin hoitamisessa, mutta kotiavun puuttuessa ovat joutuneet turvautumaan laitoshiitoon. Eri puolilla maata on kaikkiaan kotiavun toimintapisteitä 88. Näidenkin toiminta on rajoittunutta. Kuitenkin vanhukset tarvitsisivat varsinaista työapua kodinhoidossa. Samoin lisää vanhusten päiväkoteja tarvittaisiin.

Tutkimusten mukaan n. 10 % vanhuksista tarvitsee ehdottomasti ja n. 25—35 % silloin tällöin kotiapua. Vanhusten osuuden väestöstä yhä kasvaessa tähän tulisi kiinnittää yhä enemmän huomiota. Vanhuksethan ovat jo työpanoksensa yhteiskunnalle antaneet.

Edellä esitettyihin seikkoihin vedoten yhdistyksemme toivoo, että

- Sos.-dem. Naisliiton liittotoimikunta ja sos.-dem. naispiirit kääntyisivät kunnallisten että muiden päättävien elinten puoleen vanhusten kotiavun tehokkaaksi järjestämiseksi ja saattamiseksi todella tarvetta vastaavaksi.

Kalevan Sos.-dem. Naisyhdistys r.y.

Ellen Vettenranta

Puheenjohtaja

Laina Jokinen

Sihteeri

Liittotoimikunta yhtyy alustuksen ponteen ja painottaa omasta puolestaan sitä, että naiset kunnallisissa valtuustoissa, lautakunnissa ja järjestöissä toimisivat tehokkaasti tämän huoltoavun kehittämiseksi kunnissa siten, että se vastaisi tarkoitustaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Liittotoimikunta

Työntekijäin etuja ei saa huonontaa

Viime aikoina on ollut havaittavissa enenevässä määrin, niin valtion kuin kuntienkin osalta, että vapautuvia virkoja ei täytetä,

vaan niihin palkataan työntekijöitä työsopimussuhteessa. Tällainen käytäntö on yleistymässä varsinkin alempien palkkaluokkien osalta. On myös suuria virastoja, joitten siivoustyöt on annettu yksityisten alaurakoitsijain suoritettavaksi ja kaupunkien ja kuntien aikaisemmin itse hoitamia töitä on annettu yksityisten tehtäväksi. Nämä yksityissektorin työntajat puolestaan käyttävät halpaa työvoimaa, jonka palkkaetuksissa ja mm. irtisanomissuojassa on huomattavia epäkohtia, jotka selvästi huonontavat työntekijöille hankittuja oikeuksia ja etuisuuksia.

Koska työntekijäin etujen ja aseman parantaminen ja siihen tähtäävät pyrkimykset sisältyvät Sos.-dem. Naisliiton toimintaan ja tavoitteisiin, tulisikin mielestämme Naisliiton taholta tehdä kaikki voitava nykyisen suuntauksen pysädyttämiseksi ja tuomitsemiseksi. Raison Sos.-dem. Naiset esittääkin, että

- Sos.-dem. Naisliitto julkisesti esiintyy virkanimitysten säilyttämisen puolesta varsinkin alempien palkkaluokkien virkapaikoista ollessa kysymys,
- että Sos.-dem. Naisliitto käytettävissä olevin keinoin pyrkisi vaikuttamaan myös TPSL:n ministereihin, kansanedustajiin, kaupunkien- ja kuntien valtuutettuihin sekä kaikkiin niihin henkilöihin ja elimiin, jotka joutuvat asioista päättämään, jotta nämä päätöksiä tehdessään esiintyisivät työntekijäin etujen säilyttämiseksi ja parantamiseksi, eivätkä sallisi näitä etuja huononnettavan.

Raison Sos.-dem. Naiset

Aino Kujanpää

Puheenjohtaja

Sylvi Majuri

Sihteeri

Liittotoimikunta toteaa, että alustuksessa esitettyä asiaa on sen taholla käsitelty ja siihen on kiinnitetty ao. ministereiden huomiota. Samalla liittotoimikunta muistuttaa mieliin, että virkamiesten asema suhteessa valtioon on monella tavalla uudistusta kaipaava, mutta toimikunta ei pidä onnistuneena sitä, että uudistus tapahtuu tavalla, joka ensisijaisesti johtaa pienipalkkaisten ja heikossa asemassa olevien etujen supistamiseen. Liittotoimikunta yhtyy tässä vaiheessa esitettyihin ponsiin.

Liittotoimikunta